

KOMORNÍ LISTY

časopis soudních exekutorů

*Časopis je zapsán do Seznamu recenzovaných
neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR.*

I/2017
9. ročník

ROZHOVOR
S ROMANEM FIALOU

UPLATNĚNÍ NÁKLADŮ
V INSOLVENCII

EXEKUCE
SRÁŽKAMI ZE MZDY
A JINÝCH PŘÍJMŮ

vydává Exekutorská komora
České republiky

portáldražeb

.CZ

v nové verzi
dostupný
jednotný

portál exekučních dražeb

www.portaldrazeb.cz

provozovaný Exekutorskou komorou České republiky

nová verze Portálu od května 2012

přehled všech nařízených dražeb nemovitostí a movitých věcí
na jednom místě

možnost vyhledávání podle typu, polohy a ceny nemovitostí

www.portaldrazeb.cz

DOBA KOMORNÍCH LISTŮ

Redakční rada, Liberec, zima 2009.

Mgr. David Hozman
šéfredaktor Komorních listů

Od září roku 2009, kdy se zhmotnila myšlenka profesního časopisu Exekutorské komory ČR v podobě nultého čísla, uplynula dlouhá doba. Mohli jste sledovat, jak se postupně utváří a stabilizuje obsahová náplň Komorních listů a postupně se z nich stává plnohodnotné odborné profesní periodikum. Jsem rád, že jsem u toho mohl být.

Nyní Vám předkládáme jubilejní 30. číslo. Při této příležitosti mi dovoluji, abych se společně s Vámi ohlédl za nejdůležitější milníky historie vydávání časopisu. První velkou změnu jste měli možnost zaznamenat v roce 2012, kdy byl představen nový grafický koncept. Současně jsme do časopisu začali pravidelně zařazovat rozhovory s osobnostmi na poli práva, u nichž nás nejvíce zajímal jejich pohled na aktuální vývoj společnosti. Některé rozhovory vizionářsky předznamenaly další směřování nejen našeho oboru. Takovou ambici může mít i interview uveřejněné v tomto čísle.

Druhou podstatnou změnou bylo zařazení Komorních listů v roce 2014 do Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v České republice. Zápisu předcházelo zavedení recenzního řízení dvou nezávislých hodnotitelů, které musí podstoupit každý otištěný nebo on-line zveřejněný článek. Další a jistě pozitivní změnu lze očekávat již s následujícím číslem. To je nyní připravováno ve spolupráci s nakladatelstvím Wolters Kluwer, které bude zajišťovat přípravu a distribuci Komorních listů.

Při hodnocení dosavadního vývoje časopisu lze směle konstatovat, že se podařilo naplnit předsevzetí, které si redakční rada stanovila na počátku své činnosti. Komorní listy vyrostly za dobu své existence v úspěšné a čtené právnické periodikum, v uznávanou platformu, která je jako jediná z tištěných titulů zaměřena na exekuční právo. Ve všech stádiích svého fungování přispívaly k informování soudních exekutorů i širší právnické obce a vždy zachycovaly aktuální témata související s výkonem exekuční činnosti.

Rád bych na tomto místě poděkoval všem, kteří se na dosavadním utváření a prezentaci časopisu podíleli. Dík patří nejenom autorům, kteří na stránkách časopisu dosud publikovali, a recenzentům, jež hodnotí kvalitu odborných statí, ale i všem minulým a současným členům redakční rady, kteří se na tvorbě Komorních listů podíleli. Pevně věřím, že si toto periodikum i v budoucnu zachová vysokou odbornou úroveň, originální tvář a především čtenářskou přízeň.

Přeji Vám příjemné chvíle strávené s Komorními listy.

OBSAH

ROZHOVOR

- 6 Ze slabších se stali silnější**
rozhovor s Romanem Fialou, místopředsedou Nejvyššího soudu

ČLÁNKY

- 9 Možnosti obrany třetích osob proti neoprávněnému zásahu do jejich vlastnického práva**
Mgr. Bc. Petra Juřátková, Mgr. Zdena Pinkavová
- 14 Náklady soudního exekutora a jejich uplatnění v insolvenčním řízení de lege lata**
Mgr. Patrik Steiner
- 19 Zajištění nemovité věci podle trestního řádu a jeho vliv na exekuční řízení**
Mgr. Michaela Marešová
- 24 Problematika exekuce srážkami ze mzdy a jiných příjmů**
Mgr. Lukáš Toman
- 31 Náležitosti přihlášky pohledávky věřitele do exekuce prodejem nemovitých věcí a její specifika**
Mgr. Tereza Pokorná

RECENZE

- 35 Soudní exekuce**
Karolína Klusáčková

JUDIKATURA

- 36 Z judikatury Ústavního soudu**
rubriku připravila Mgr. Ing. Lucie Mikmeková
- 39 Judikatura v exekučních věcech**
rubriku připravil Mgr. David Hozman

ZPRÁVY Z KOMORY

- 44 Profesionální profil nového soudního exekutora**
JUDr. Jana Jarková

ABSTRAKTY

Mgr. Bc. Petra Juřátková, Mgr. Zdena Pinkavová

Možnosti obrany třetích osob proti neoprávněnému zásahu do jejich vlastnického práva

Příspěvek shrnuje možnosti obrany třetích osob včetně manžela povinného v exekčním řízení. Srovnává aktuální právní úpravu s obdobím před přijetím novely občanského soudního řádu a exekučního řádu v podobě zákona č. 139/2015 Sb. Zaměřuje se především na vylučovací žalobu a institut návrhu na zastavení exekuce a zamýšlí se nad tím, zda zavedením ustanovení § 262b odst. 1 o. s. ř. došlo k na- prostému vyloučení použití vylučovací žaloby ve vztahu k manželu povinného.

Mgr. Patrik Steiner

Náklady soudního exekutora a jejich uplatnění v insolvenčním řízení de lege lata

Tento článek se věnuje problematice možnosti, či nemožnosti přihlášení nákladů vzniklých soudnímu exekutorovi v insolvenčním řízení. Autor se zabývá nejen aktuálně judikovanými závěry Nejvyššího soudu ČR a Ústavního soudu ČR, ale i úvahami de lege ferenda.

Mgr. Michaela Marešová

Zajištění nemovitě věci podle trestního řádu a jeho vliv na exekuční řízení

Text se zabývá problematikou zajištění nemovitě věci podle trestního řádu a dopadu tohoto zajištění na řízení exekuční. Prvotně jsou stručně nastíněny jednotlivé způsoby zajištění nemovitě věci v trestním řízení, jejich specifika a rozdíly. Dále se stať soustředí na to, jakým způsobem mohou být v exekučním řízení uspokojovány pohledávky poškozených osob, pokud v rámci trestního řízení byla zajištěna nemovitá věc, zejména s ohledem na jejich pořadí při uspokojování z výtěžku prodeje nemovitě věci či při zřizování exekutorského zástavního práva.

Mgr. Lukáš Toman

Problematika exekuce srážkami ze mzdy a jiných příjmů

Předmětem článku je upozornění na širokou škálu povinností plátce mzdy povinného včetně jejich stručného popisu v rámci exekuce srážkami ze mzdy a jiných příjmů. V úvodu je řešena otázka vhodnosti přiznání náhrady nákladů vzniklých plátcí mzdy při provádění tohoto způsobu provedení exekuce. Důraz je kladen na upozornění na časté chyby ze strany plátce mzdy povinného při provádění povinností, jež jsou jim ukládány v rámci exekuce srážkami ze mzdy a jiných příjmů povinného. Prostor je věnován zejména otázce pořadí pohledávek, problematice nového plátce mzdy, více plátců mzdy, oznamovacím povinností a postupu při výpočtu výše srážky ze mzdy, a to zejména s ohledem na výpočet nezabavitelné částky.

Mgr. Tereza Pokorná

Náležitosti přihlášky pohledávky věřitele do exekuce prodejem nemovitých věcí a její specifika

Cílem je shrnout právní úpravu přihlášek pohledávek věřitelů do exekuce prováděné prodejem nemovitých věcí povinného, na jejichž základě může dojít v exekučním řízení i k uspokojení dalších pohledávek než pouze pohledávky oprávněného z dané exekuce a pohledávky soudního exekutora provádějícího prodej dotčených nemovitých věcí na nákladech jím vedené exekuce. Právní úprava přihlášek pohledávek věřitelů byla dotčena tzv. velkou novelou exekučního řádu provedenou zák. č. 396/2012 Sb. a řádné a včasné přihlášení pohledávek činí mnoha věřitelům stále obtíž.

ZE SLABŠÍCH SE STALI SILNĚJŠÍ

rozhovor s Romanem Fialou,
místopředsedou Nejvyššího
soudu

připravila redakce

Nepřiměřená ochrana těch, kteří ochranu nepotřebují, demoralizuje nejen bezdůvodně chráněné, ale i celou společnost, tvrdí Roman Fiala ve svém příspěvku o krizi tradičního pojetí právního státu. Vyšel v nové publikaci Na rozhraní. Ptali jsme se na to, co mohou tyto proměny evropské civilizace znamenat pro sféru vymáhání pohledávek.

Mění se v souvislosti s transformací evropské kultury i justice?

Zřejmě ano, ale domnívám se, že naštěstí mnohem pomaleji než jiné evropské i národní struktury. I když všechny problémy, pochybnosti a neuhý evropského společenství jako celku se postupně projeví v každé jeho části. Obávám se, že jedním z největších takových neduhů je neochota a strach přiznat si, že problémy máme, natož je pojmenovat. V Evropě dnes stále řešíme, zjednodušeně řečeno, „problémy bohatých“. Úzkostlivě se držíme svých starých dobrých malých problémů – neproblémů, protože jejich existence nás neleká. Víme, že o nic zásadního nejde a že jejich řešení nebolí, že na občas až výstřední lidskoprávní verdikty jsme dostatečně majetní. Takový luxus jsme si konečně jistě mohli dovolit, když tu skutečně vážné problémy nebyly a ani nehrozily.

Nedávno jste psal o tom, že v důsledku migrační krize je aktuální otázkou státní suverenity. Co to přesně znamená?

V rovině politické jsou otázky řešení migrační krize brány den ze dne vážněji a návrhy na jejich řešení začínají občas vypadat i realisticky. Nicméně stále je opomíjen zásadní právní i státoprávní rozměr celé problematiky. Problém pohybu statisíců lidí po území evropských států zdaleka není jen problémem ekonomickým, bezpečnostním či organizačním. Postavení těchto lidí, jejich činy i vztahy mají bezpečně právních významů a důsledků. Klíčem k právnímu řešení těchto otázek je nepochybně pojmenování

dlouho opomíjeného problému suverenity jednotlivých evropských států. Každý student právnické fakulty se přečte učí, že jedním ze základních předpokladů existence a fungování státu je svrchovaná moc jeho orgánů nad územím a nad lidmi na tomto území. V moderní podobě to především znamená, že stát vydává zákony, které musí být všemi na území státu respektovány, a pokud někdo zákon poruší, stát má prostředky k vynucení nápravy a neváhá to udělat. I když existuje spousta sofistikovaných teoretických postojů k obsahu, významu a fungování státní suverenity, nakonec – jako většinou – platí jednoduchá logika. Tak jako nelze být „trochu těhotný“, ani stát nemůže být jen trochu suverenní. Problémy se dnes dotýkají všech základních aspektů realizace státní suverenity. Stále méně je jasné, kdo je suverénem představujícím reálnou moc. Jaká je jeho legitimita. Náleží skutečná moc ve státě opravdu v plném rozsahu jeho orgánům, když občanské aktivity mají stále častěji schopnost zcela zabránit realizaci moci státu? Když teze „primátu občana nad státem“ vyústila v beztrestné vydíráni společnosti jednotlivci?

Dotýká se tento proces bezprostředně také českého prostředí?

Ano, i když zatím nepřímo. Protože však vidíme, jaké v okolních státech mají problémy s vysokým počtem migrantů a musí je řešit na pochodu, bylo by lepší, abychom se tím vším zabývali už teď. Dříve, než půjde o konkrétní případy, kdy bychom byli pod ohromným psychologickým tlakem, který je vždy logicky spojen s tragédiemi jednotlivých lidských osudů. Nyní se na vše můžeme seriózně připravit, například patřičnou úpravou právních norem. Dojde-li k přeskupování, ať dobrovolnému či nedobrovolnému, tisíců či desetitisíců uprchlíků potulujících se po Evropě, tak si přečte nemůžeme myslet, že k nám nepřijdou. Všichni odborníci by se měli zajímat, co se v Evropě a i u nás děje, co se dít může a jak na to reagovat. Z hlediska organizačního i právních norem. Je nutné říci, které zákony postačují a které bude třeba změnit. Pokud se přístup změní, je také nutné sdělit, jak eventuálně jinak budeme právo vykládat.

Mají koncepty panevropství pevný smysl? Neboří se příliš snadno v důsledku bezpečnostních problémů? A jsou tyto problémy skutečně vnější příčinou rozkladu ideje o evropském soustátí, nebo jsou spíše jen iniciací vnitřní restrukturalizace systému?

Evropská unie má narůstající problémy se schopností řešit významné otázky společně jako celek. Na nedávném summitu se vrcholní představitelé evropských států byli schopni, ohledně umístování migrantů, dohodnout pouze na tom, že příští rok se už opravdu musí dohodnout. To je opravdu málo. A to také logicky vede vlády jednotlivých států k uvědomění, že odpovědnost za vyřešení podstatných problémů bude na nich. Poté, co došlo k Brexitu, je zjevné, že to, co se děje v Maďarsku nebo v Polsku už nelze chápat jako exces. To vše jsou jasné příznaky dezintegrační tendence, s níž musíme počítat. Nesouhlas s multikulturalismem, koneckonců vyjádřený i volbou prezidenta v USA,

je dáván najevo daleko zřetelněji, než tomu bylo v minulosti. A je úkolem představitelů všech států brát tyto tendence na vědomí a nepřenechat daná témata extrémistickým stranám a uskupením. Je životně důležité řešit zásadní státoprávní problémy v rámci standardních postupů demokratických států.

Jakými prostředky by tyto problémy mohly být v blízké budoucnosti řešeny?

Doufejme, že jen právními prostředky. Zdá se, že zrychlování všech společenských procesů vede k tomu, že právo bude muset na situaci daleko víc reagovat. Shodují se s názory – jak se k věci vyjadřoval například předseda Ústavního soudu Pavel Rychetský nebo profesor Aleš Gerloch –, že v tomto směru bude třeba i ústavních změn. Bude potřeba, abychom si řekli, jak budeme právně nakládat s lidmi, kteří sem přijdou s migrační vlnou. Na to totiž stávající právo, soudy i další státní orgány zatím nejsou dostatečně připraveny. Zkušenosti jiných států by pro nás měly být spíše odstrašujícím příkladem toho, jak to vypadá, když stát připraven není. Státní orgány pak hekticky a často s velkým strachem hledají opatření, která budou účinná, ale přitom nepřekročí lidskoprávní standardy.

Pokud přijmeme tezi, že občanská moc může v některých případech bránit průchodu reálné vládě státu, lze ji aplikovat i na téma dluhů?

Právo a jeho tvorba se bohužel staly standardním nástrojem politického boje, takže i ty nejvýznamnější kodexy jsou dnes předmětem politických půtek a ne výrazem konsensu napříč stranami ve prospěch obyvatelstva. To vede k tomu, že lidé přestávají věřit standardním právním procedurám a občas začínají přemýšlet nad cestami svémocného vydobytí práva. Právo je základním nástrojem fungování demokratického státu, jeho zpochybňování je návratem do dob Divokého západu, kdy právo měl ten nejsilnější, nikoli ten, kdo měl pravdu. Něco takového bychom si rozhodně neměli přát.

Skrývá se podstata tohoto problému i v principu politické korektnosti?

Před časem, jsem pro Váš časopis napsal, že zpočátku přirozená a v evropské kultuře tradiční ochrana slabších byla v posledních letech dovedena k absurdním výsledkům. Ze slabších se stali silnější a ze silnějších jsou slabší. Věřitelé se nemohou domoci plnění svých pohledávek, zatímco jejich dlužníci jsou chráněni, i když zcela svévolně odmítají platit své dluhy. Lékaři operují až poté, co si vytvoří právní alibi pro případné komplikace v léčbě. Učitelé jsou šikanováni a ponižováni žáky; brání-li se, jsou propuštěni. Rodiče jsou zcela bez prostředků proti i malým dětem, které pochopily, že nebudou-li poslouchat, nic se nestane. Satira, ironie a humor umírají na politickou korektnost. Zanedlouho se možná budeme moci smát jen němým groteskám s Charlie Chaplinem bojujícím s policisty, ovšem po-

chopitelně jen do té doby, než se proti takové nekorektnosti ohradí policejní odbory.

Může být rovnost v právech nebezpečná? Existuje i rovnost v povinnostech?

Je nejvyšší čas, abychom si znovu zrevidovali to, čemu se říká katalog základních lidských práv. Ten původní tak, jak jej chápali otcové zakladatelé demokratických států v ústavách a listinách práv a svobod, byl daleko užší a týkal se opravdu jen těch nejzásadnějších otázek. Postupem času se ale dramaticky rozšířil výčet práv, která jsou dnes vnímána jako lidskoprávní, a současně s tím – a to je ještě důležitější – v dobách, kdy byly listiny práv psány, neměl nikdo problém s tím, co jsou základní lidské povinnosti. Život v té době byl totiž naplněn hlavně povinnostmi a bylo potřeba definovat práva, zatímco dnes jsme v situaci, kdy všichni velmi dobře vědí, jaká jsou jejich práva, ale zapomínají, jaké jsou jejich povinnosti. S revizí katalogu lidských práv bych proto začal také uvažovat o katalogu základních lidských povinností. Pokud si totiž nebudeme uvědomovat, jaké jsou naše povinnosti, pak z nás práva dělají jen nezvedené děti.

Jak by se mohla nejen legislativa oprostit od svých tradičních konceptů tak, aby i v budoucnu sloužila svému účelu a dál byla jedním z opěrných sloupů moderní společnosti?

Pro začátek by stačila legislativní zdrženlivost. Stále narůstá počet zákonů a jiných předpisů, které upravují i ty oblasti lidského konání, které zjevně není třeba upravovat právem. Tím se relativizuje vztah občanů k právu a jen dále zpochybňuje jejich víru v rozumnost práva. Obdobný důsledek má stálé měnění předpisů. Jedním ze znaků kvality práva je dlouhodobost jeho působení. Většina občanů není právníky, ale přesto ví, že se mají dluhy platit, že je možné napsat závěť anebo, že se nemá vraždit. Ne proto, že studovali občanský nebo trestní zákoník,

ale proto, že to prostě vědí, je to součástí jejich právního vědomí. A když se předpisy stále mění, nikdo si to takto osvojit nemůže.

Mohla by nová legislativní pravidla přinést zánik tradičních schémat jako dlužník vs. věřitel? Mohla by zaniknout např. dogmata o tom, že dluhy se musejí platit, jinak jsou vymahatelné?

Nemyslím, že by bylo dobré a správné, kdyby zaniklo tradiční právní schéma dlužník – věřitel symbolizující logickou bipolaritu povinnost – právo. Jsem přesvědčen, že toto schéma je jedním ze základních kamenů naší právní kultury. Přál bych si, aby lidé v pevnost toho kamene nepřestali věřit. Současně je ale třeba stále znovu a znovu opakovat, že lidé právu věří jen tam, kde vidí, že se stát postará, aby se dodržovalo.

JUDr. Roman Fiala

Místopředsedou Nejvyššího soudu je od 1. ledna 2011. Soudcem NS je od roku 2002. V roce 2003 byl jmenován předsedou senátu občanskoprávního a obchodního kolegia a vedle toho také soudcem zvláštního senátu pro řízení v kompetenčních sporech. Před svým příchodem na NS působil na Krajském soudu v Brně a na Městském soudu v Brně.

Externě vyučuje na Masarykově univerzitě v Brně na katedře občanského práva. Je členem Vědecké rady Právnické fakulty Karlovy univerzity v Praze, předsedou komise pro rekodifikaci českého civilního procesu nebo členem Správní rady Masarykovy univerzity v Brně. Pravidelně přednáší a publikuje v odborných časopisech.

MOŽNOSTI OBRANY TŘETÍCH OSOB PROTI NEOPRÁVNĚNÉMU ZÁSAHU DO JEJICH VLASTNICKÉHO PRÁVA

Mgr. Bc. Petra Juřátková

interní doktorandka Právnické fakulty Univerzity Palackého
v Olomouci, asistentka předsedy senátu Nejvyššího soudu ČR

a

Mgr. Zdena Pinkavová

interní doktorandka Právnické fakulty Univerzity Palackého
v Olomouci, advokátní koncipientka

Exekuci lze provést jen způsoby uvedenými v zákoně č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „exekuční řád“ či „EŘ“). Zajistit majetek k provedení exekuce lze toliko nejvýše v rozsahu bezpečně postačujícím k uhrazení vymáhané pohledávky, jejího příslušenství včetně příslušenství, které se pravděpodobně stane splatným po dobu trvání exekuce, budoucích nákladů oprávněného a nákladů exekuce. Zajišťuje se **zásadně jen majetek povinného**, eventuálně i majetek jiné osoby (nejčastěji manželky povinného). Majetek jiné osoby než povinného lze ovšem exekvovat pouze v zákonem předvídaných případech. Nezřídka však dochází k situacím, kdy jsou do exekuce zahrnuty také věci, které nejsou ve vlastnictví povinného a k nimž má práva neslučitelná s exekucí jiná (třetí) osoba,¹ pak lze hovořit o střetu práva na uspokojení přiznané pohledávky oprávněného s právem na ochranu vlastnictví třetí osoby („právo jednoho končí právě tam, kde začíná právo druhého“). Zákonodárce si tohoto možného střetu byl vědom, a proto v našem právním řádu najdeme i řešení.

Možnosti obrany třetích osob proti neoprávněnému zásahu do jejich vlastnického práva před 1. 7. 2015

I když by se mohlo zdát, že do práva třetích osob bude neoprávněně zasaženo pouze v ojedinělých případech, opak je pravdou. Před přijetím novely v podobě zákona

¹ MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního*, Exekuční právo. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 1998. s. 119.

č. 139/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon) – dále jen „zákon č. 139/2015 Sb.“, která zavedla povinnost soudního exekutora před vydáním exekučního příkazu na majetek ve společném jmění manželů za podmínek obsažených v § 42 EŘ lustrvat veřejný Seznam listin o manželském majetkovém režimu vedený podle zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „NotŘ“), docházelo k neoprávněným zásahům do práv třetích osob zejména v souvislosti s postihem majetku ve společném jmění manželů a dále při provádění exekuce prodejem movitých věcí. Zákon č. 139/2015 Sb. sice mohl zapříčinit eliminaci množství neoprávněných zásahů do práv třetích osob (manželů povinných), podle názoru autorek je však nemůže zcela vyloučit, neboť vedle veřejného Seznamu listin o manželském majetkovém režimu zůstala zachována i neveřejná Evidence listin o manželském majetkovém režimu. Obligatorní zápis do veřejného seznamu totiž platí jen pro rozhodnutí, jimiž se po 1. 1. 2014 modifikuje společné jmění (viz § 35j NotŘ), smlouvy o manželském majetkovém režimu se do veřejného seznamu zapisují fakultativně, tj. pokud je to v nich ujednáno, jinak na žádost obou manželů (viz § 721 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník – dále jen „OZ“).

Soudní exekutor je při výkonu exekuční činnosti povinen dbát ochrany práv účastníků řízení i třetích osob dotčených jeho postupem (§ 46 odst. 1 EŘ), současně s tím je ovšem rovněž povinen postupovat rychle a účelně. Zejména při provádění mobiliární exekuce či postihu majetku ve společném jmění tedy není v jeho možnostech detailněji zkoumat u každé individuální věci její původ, vlastnictví, resp. subjekty dalších právních vztahů. Nutno podotknout, že to není ani jeho povinností, neboť jej exekuční řád, občanský soudní řád, ani jiný relevantní právní předpis k ničemu podobnému explicitně nezavazuje (s výjimkou § 42 EŘ). Ve vztahu k mobiliární exekuci exekuční řád dokonce vychází z premisy, že movité věci nacházející se u povinného jsou také jeho vlastnictvím (vyvratitelná domněnka).² Jde primárně o věci, které se nacházejí např. v jeho bytě či sídle, nacházejí-li se movité věci, u nichž se předpokládá vlastnictví povinného u třetí osoby, mohou být sepsány jen, jsou-li mu tyto věci odevzdány (§ 326 odst. 2 o. s. ř.). Je však potřeba mít na paměti, že i výše uvedená premisa musí být založena na racionálním základu a tudíž, že je možné sepsat pouze věci, nad kterými má povinný faktickou moc. Je například nepřijatelné do exekuce zahrnout notebook či mobil, který se nachází sice v době soupisu v bytě povinného, avšak přinesla si je tam osoba, jenž je u povinného na návštěvě,³ pokud samozřejmě z okolností není zřejmé, že věc je povinného a třetí

osoba je v daném okamžiku povinnému vrací (například výpůjčka, výprosa).

Do 1. 7. 2015 měly třetí osoby včetně manžela povinného k dispozici následující prostředky obrany proti nepřijatelnému zásahu do jejich práva:

– **návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu** podle § 68 EŘ, který přichází v úvahu toliko v případech provádění exekuce prodejem movitých věcí. Z dikce ustanovení § 68 odst. 4 EŘ bylo dovozováno, že uplatnění návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu podmiňuje následné podání vylučovací žaloby, judikatura ovšem dospěla k závěru, že úspěch žaloby na vyloučení věci z exekuce není podmíněn předchozím včasným návrhem na vyškrtnutí věci ze soupisu (rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 24. 2. 2011, sp. zn. 23 Co 35/2011, uveřejněný pod číslem 21/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek);

– **návrh na zastavení exekuce**, jenž se týká primárně manžela povinného. Podle dřívější judikatury byla jako jediný prostředek pro vyloučení věci či práva exekucí nesprávně postižených preferována vylučovací žaloba před návrhem na zastavení exekuce (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. května 2003, sp. zn. 20 Cdo 1054/2002, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. ledna 2005, sp. zn. 20 Cdo 2320/2004, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. listopadu 2006, sp. zn. 20 Cdo 329/2006). Tento závěr byl později prolomen a byla připuštěna i možnost podání návrhu na zastavení exekuce (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2012, sp. zn. 20 Cdo 1561/2012, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. dubna 2015, sp. zn. 21 Cdo 4525/2014), neboť v obou případech je účelem zastavit exekuci ohledně neprávem postižené věci či práva, a to buď podle § 268 odst. 1 písm. f) o. s. ř., nebo podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.;

– **vylučovací (excindační) žaloba** podle § 267 (odst. 1 a 2) o. s. ř.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že v případě, že byla exekucí nesprávně postižena věc či právo náležející jiné osobě než povinnému, bylo (je) potřeba, aby se tato osoba proti zmíněné situaci aktivně bránila, a to jak již bylo shora zmíněno, například prostřednictvím vylučovací žaloby.

Co se týče obecné povahy excindační žaloby, žaloba je dispozičním úkonem žalobce, kterým se zahajuje řízení, a jejím cílem je vydání rozhodnutí. Vedle obecných náležitostí uvedených v ustanovení § 42 odst. 4 o. s. ř. musí obsahovat také zvláštní náležitosti návrhu na zahájení řízení podle ustanovení § 79 o. s. ř.⁴, zejména musí být z žaloby patrné, kterému soudu je určena, kdo ji činí, čeho se domáhá, označení dalších účastníků, vylíčení rozhodných skutečností

² MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 120.

³ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí*. Praha: Universita Karlova, 1972, s. 62.

⁴ WINTEROVÁ, Alena. *Žaloba v občanském právu procesním*. Praha: Univerzita Karlova, 1979, s. 9–17.

a důkazy k nim, datum a podpis.⁵⁶ „Hlavním specifikem vylučovací žaloby je formulace žalobního petitu. Petit musí respektovat procesní charakter této žaloby. Žalobní petit tedy nelze formulovat tak, že se věc třetí osoby, který je žalobcem, vylučuje ze soupisu movitých věcí. Petit má být formulován tak, že výkon rozhodnutí, který postihuje konkrétní věc, je nepřijatelný.“⁵⁷ Naléhavý právní zájem se u této žaloby netvrdí, ani neprokazuje⁵⁸ a jedná se o žalobu, kterou se žalobce domáhá rozhodnutí o právu exekučním (procesním), nikoliv o právu hmotném.⁹

V souvislosti s vylučovací žalobou si můžeme klást otázku, která práva lze jejím prostřednictvím chránit, neboť občanský soudní řád ani exekuční řád tato práva blíže nespecifikuje. Asi nejčastějším případem je právo vlastnické, v souvislosti s ním je pak touto žalobou chráněno také právo spoluvlastnické, kdy je excindační žalobu oprávněn podat kterýkoliv ze spoluvlastníků.¹⁰ I když by se tak na první pohled mohlo zdát, ani tato práva nejsou však chráněna vždy a v každém případě. Existují také výjimky, kdy nebude soudní ochrana poskytnuta, ani když vylučovací žalobu podá skutečný vlastník věci a tento nebude zároveň povinným. Těmito výjimkami jsou případy, kdy své právo třetí osoba nabyla na základě tzv. neúčinného, resp. odporovatelného právního jednání.¹¹ Mezi další práva, která mohou být chráněna vylučovací žalobou, přichází v úvahu ještě právo zástavní a právo zadržovací, přičemž obecně tato práva nejsou výkon rozhodnutí nepřipouštějící, avšak lze si představit výjimky, kdy by i ona chráněna tímto způsobem byla. Jedná se například o situaci, kdy by se zadržovaná movitá věc dostala z retence věřitele následkem protiprávního jednání a posléze byla postižena nařízeným výkonem rozhodnutí. Dávid k tomuto doplňuje, že osoba, která uplatnila retenční právo a věc zadržela, nemůže své právo bránit, jestliže je povinný vlastníkem, spoluvlastníkem nebo držitelem postižované věci.¹² Jako poslední chráněné právo můžeme zmínit oprávněnou držbu a lze uzavřít, že žádná další práva chráněná prostřednictvím vylučovací žaloby nebudou.

Možnosti obrany třetích osob proti neoprávněnému zásahu do jejich vlastnického práva od 1. 7. 2015 (včetně)

Ochrana třetích osob v rámci exekuce prostřednictvím vylučovací žaloby však z hlediska rychlosti a hospodárnosti řízení nebyla vnímána jako ideální řešení. Z uvedeného důvodu došlo s účinností k 1. 7. 2015 k novele mimo jiné občanského soudního řádu a exekučního řádu, již bylo do občanského soudního řádu zavedeno ustanovení § 262b o. s. ř. Toto ustanovení údajně nahradilo zrušené ustanovení § 267 odst. 2 o. s. ř. (excindační žaloba). Tímto krokem mělo dojít k vyloučení možnosti manžela povinného bránit se v případě, že je exekucí postižen majetek ve společném jmění manželů nebo majetek manžela povinného ve větším rozsahu, než připouští zvláštní právní předpis, nebo nelze-li ho exekucí postihnout (vůbec), excindační žalobou. Podle Pelikána „nová právní úprava tedy celkově přispívá ke spravedlivějšímu uspořádání vztahů mezi dlužníky a věřiteli, a to zejména v oblasti společného jmění.“¹³

Od 1. 7. 2015 (včetně) tak mají třetí osoby včetně manžela povinného k dispozici následující prostředky obrany proti nepřijatelnému zásahu do jejich práva: – **návrh na výskrtnutí věci ze soupisu** podle § 68 EŘ;

– návrh na zastavení exekuce podle § 262b odst. 1 o. s. ř. v případě toliko manžela povinného;

– vylučovací (excindační) žalobu podle § 267 o. s. ř. – podle názoru autorek i přes účinnost novely v podobě zákona č. 139/2015 Sb. tato možnost zůstává zachována i pro manžela povinného (vysvětlení viz níže).

Obrana manžela povinného v případě neoprávněného postihu jeho práva či věci po 1. 7. 2015

Vstoupí-li žena s mužem do manželství, předpokládá se, že takto učinili s rozvahou a jeden o druhém ví vše podstatné, dluhy a schopnost hospodařit nevyjímaje. Ne vždy je však tento předpoklad naplněn a jeden z manželů může být, i díky nevědomosti o záležitostech manžela druhého, v tomto směru nepříjemně překvapen. Provedením nuceného výkonu rozhodnutí nemusí být ohrožen pouze majetek dlužníka samotného, ale také majetek, který společně s druhým manželem (tento nemusí mít o dluhu žádné povědomí¹⁴) za trvání manželství nabyli, tedy náležející do jejich společného jmění. Nežřídko se také stává, že exekutor při provádění exekuce postihne také majetek ve výlučném vlastnictví nedlužného

⁵ Podpis může být nahrazen otiskem razítka právního zástupce s plnou mocí.

⁶ Zákon č. 99/1963, občanský soudní řád, vzpp. (§ 79, § 42 odst. 4).

⁷ TRIPES, Antonín. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2006, s. 168-169.

⁸ KURKA, Vladimír, DRÁPAL, Ljubomír. *Výkon rozhodnutí v soudní praxi*. Praha: Nakladatelství Linde, 2004, s. 822.

⁹ DÁVID, Radovan. Vylučovací spory s přihlédnutím k novele exekučního řádu. *Právní fórum*, 2010, č. 7, s. 344.

¹⁰ DRÁPAL, Ljubomír. In BUREŠ, Jaroslav, DRÁPAL, Ljubomír, KRČMÁŘ, Zdeněk a kol. *Občanský soudní řád. Komentář. I. díl*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 1452.

¹¹ Zkracuje-li právní jednání dlužníka uspokojení vykonatelné pohledávky věřitele, má věřitel právo domáhat se, aby soud určil, že právní jednání dlužníka není vůči věřiteli právně účinné. Toto právo má věřitel i tehdy, je-li právo třetí osoby již vykonatelné, anebo bylo-li již uspokojeno. (ust. § 589 OZ).

¹² DÁVID, Radovan. Vylučovací spory s přihlédnutím k novele exekučního řádu. *Právní fórum*, 2010, č. 7, s. 344.

¹³ Ministr Pelikán: Schválená novela je dalším krokem k férovým exekucím. *Parlamentní listy* [online]. Parlamentnilisty.cz, 1. 4. 2015 [cit. 10. 10. 2016]. Dostupné na <<http://www.parlamentnilisty.cz/politika/politici-volicum/Ministr-Pelikan-Schvalena-novela-je-dalsim-krokem-k-ferovym-exekucim-368934>>.

¹⁴ Uvedenou situaci v současnosti částečně řeší § 732 OZ a tzv. hypotetické vypořádání společného jmění (viz JUŘÁTKOVÁ, Petra. K hypotetickému vypořádání společného jmění. Časopis pro právní vědu a praxi – nyní v tisku).

manžela, neboť rozpoznat, který majetek do společného jmění náleží a který nikoliv je často velmi obtížné. Podle Pelikánova stanoviska až 10 % stížností směřuje právě k tomuto problému.¹⁵ Jak se však manžel, jehož majetek byl neoprávněně exekucí postižen, může a má bránit?

Do 1. 7. 2015 obrana manžela, jehož výlučný majetek byl exekucí neoprávněně postižen nebo byl-li takto postižen majetek náležející do společného jmění, avšak nad povolenou míru, spočívala především v podání vylučovací žaloby podle § 267 odst. 2 o. s. ř. Jednání o této žalobě ale neprobíhalo v rámci daného exekučního řízení, nýbrž zcela samostatně, přičemž se „mohlo protáhnout až na několik let, což s sebou neslo vysokou míru nejistoty pro všechny zúčastněné.“¹⁶ S majetkem, o který se spor vedl, nemohlo být nijak nakládáno, zejména nemohl být zcizen, a to jak ze strany žalobce – tedy nedlužného manžela, který vlastnictví k němu uplatňoval, ani ze strany exekutora či oprávněného, nebo třetích osob. Po nabytí právní moci rozhodnutí o této žalobě bylo třeba, aby „bylo rozhodnuto o částečném zastavení exekuce v rozsahu, v němž byl manžel dlužníka se svou žalobou úspěšný, když samo rozhodnutí o vylučovací žalobě tyto účinky nemělo.“¹⁷ Řešení nastalé situace prostřednictvím vylučovací žaloby tedy nebylo ideální, přičemž nepřispívalo k jistotě zúčastněných osob, plynulosti exekučního řízení a v neposlední řadě se nejednalo o metodu levnou, neboť byla zatížena soudním poplatkem.

Zákonodárce tedy hledal způsob, který by byl v souvislosti s řešením dané situace vhodnější, přičemž s účinností od 1. 7. 2015 přistoupil ke shora zmiňované novelizaci jak občanského soudního řádu, tak i exekučního řádu, již bylo mimo jiné z občanského soudního řádu vypuštěno ustanovení § 267 odst. 2 o. s. ř. a „nahrazeno“ § 262b odst. 1 o. s. ř., vlivem kterého se návrh na zastavení stal (měl stát) univerzálním prostředkem obrany manžela povinného v exekučním řízení. Podle názoru autorek ovšem nelze takto kategoricky vyloučit příslušný procesní prostředek obrany. Ustanovení § 262b odst. 1 o. s. ř. hovoří o tom, že manžel povinného „může“ podat návrh na zastavení, nikoliv musí, a to v situacích, kdy je exekucí postižen majetek ve společném jmění manželů nebo majetek manžela povinného ve větším rozsahu, než připouští zvlášt-

ní právní předpis, nebo nelze-li ho výkonem rozhodnutí (vůbec) postihnout (využití návrhu na zastavení exekuce podle § 262b odst. 1 o. s. ř. je širší než využití excindační žaloby podle již zrušeného § 267 odst. 2 o. s. ř. ve znění účinném do 30. 6. 2015).

Své využití návrh na zastavení exekuce bude mít typicky v situacích, kdy bude docházet k tzv. hypotetickému vypořádání společného jmění (§ 732 OZ). Pokud ovšem bude postižen majetek nad rámec hypotetického podílu, nepůjde v podstatě o nic jiného, než o postih práva k majetku, které nepřipouští výkon rozhodnutí (exekuce) ve smyslu § 267 o. s. ř. ve znění účinném od 1. 7. 2015, tj. o situaci, kdy bude možné použít excindační žalobu, pak by hypotetické vypořádání společného jmění mohlo být v řízení o excindační žalobě řešeno jako tzv. předběžná otázka¹⁸. Je samozřejmě otázkou, zda z dikce § 267 o. s. ř. ve znění účinném od 1. 7. 2015 nevyplývá totéž, co bylo dovozováno ohledně § 267 odst. 2 o. s. ř. ve znění účinném do 30. 6. 2015, tj. že excindační žaloba by jako obrana nedlužného manžela přicházela v úvahu jen v případech, kdy by vymáhanou pohledávkou nebylo možné ze společného jmění vůbec uspokojit (nikoliv jen částečně).¹⁹ Tento závěr jistě nelze vyloučit. I přesto jsou autorky spíše toho názoru, že návrh na zastavení exekuce ve shora popisované situaci není jediným procesním prostředkem obrany manžela povinného. Byť nelze odhlédnout od nesporných výhod spjatých s projednáním návrhu na zastavení exekuce, které zřejmě budou rozhodovat o jeho častějším využívání, což autorky obecně vítají, neboť to přispěje k efektivitě a hospodárnosti exekučního řízení. Prvotní projednání návrhu na zastavení exekuce totiž na rozdíl od excindační žaloby probíhá v rámci daného exekučního řízení (řízení není zpoplatněno soudním poplatkem), tudíž není potřeba o tomto jednat v samostatném řízení. Soudní exekutor je vázán lhůtami, v nichž je povinen činit jednotlivé úkony vedoucí k případnému rozhodnutí o návrhu na zastavení exekuce.

Na druhou stranu, nejsou-li ovšem splněny podmínky pro vyhovění návrhu na zastavení exekuce, je soudní exekutor povinen postoupit návrh exekučnímu soudu, který již není vázán žádnou lhůtou pro vydání svého rozhodnutí, což může ve složitějších případech opětovně vést k prodlevám, které však pravděpodobně nebudou tak velké jako v případě samostatného excindačního řízení. Jako nevýhoda se může jevit skutečnost, že samotné podání návrhu na zastavení exekuce (nejde-li o první návrh na zastavení exekuce, přičemž je otázkou zda první návrh na zastavení exekuce vůbec může podat manžel povinného) nemá odkladné účinky. Navrhovatel však může společně s návrhem na zastavení exekuce podat návrh na odklad exekuce, s nímž jsou již odkladné účinky spojeny (§ 54 odst. 1 EŘ).

¹⁵ Ministr Pelikán: Schválená novela je dalším krokem k férovým exekucím. *Parlamentní listy* [online]. Parlamentnilisty.cz, 1. 4. 2015 [cit. 10. 10. 2016]. Dostupné na <<http://www.parlamentnilisty.cz/politika/politici-volicum/Ministr-Pelikan-Schvalena-novela-je-dalsim-krokem-k-ferovym-exekucim-368934>>.

¹⁶ MUSILOVÁ, Barbora. Novela exekučního řádu může znamenat vyšší míru ochrany pro manžela dlužníka. *Kocián, Šolc, Balaštk* [online]. Kbs.cz, 7. 3. 2016 [cit. 10. 10. 2016]. Dostupné na <http://www.ksb.cz/cs/novinky-publikace/clanky/3377_novela-exekucniho-radu-muze-znamenat-vyssi-miru-ochrany-pro-manzela-dluznika>.

¹⁷ MUSILOVÁ, Barbora. Novela exekučního řádu může znamenat vyšší míru ochrany pro manžela dlužníka. *Kocián, Šolc, Balaštk* [online]. Kbs.cz, 7. 3. 2016 [cit. 10. 10. 2016]. Dostupné na <http://www.ksb.cz/cs/novinky-publikace/clanky/3377_novela-exekucniho-radu-muze-znamenat-vyssi-miru-ochrany-pro-manzela-dluznika>.

¹⁸ MÁDR, Jaroslav in HAVLÍČEK, Karel. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1. 4. 2014. Kniha V, § 251-376 občanského soudního řádu*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 95.

¹⁹ JUŘÁTKOVÁ, Petra. K hypotetickému vypořádání společného jmění. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2016, č. 4. – v tisku.

Závěr

Cílem tohoto příspěvku bylo shrnout možnosti obrany třetích osob včetně manžela povinného v exekučním řízení, zejména pak srovnat tyto možnosti ve dvou časových rovinách a to před přijetím novely občanského soudního řádu a exekučního řádu v podobě zákona č. 139/2015 Sb. o po ní. Podle názoru autorek příspěvek ukazuje, že tyto možnosti i přes „razantní“ novelu zůstaly zásadně nezměněny, byť cíl novely byl zřejmě opačný. I když je totiž nepochybné, že zákonem č. 139/2015 Sb. došlo k rozšíření možného využití návrhu na zastavení exekuce podle § 262b odst. 1 o. s. ř. pro manžela povinného za situace, kdy byl exekucí neoprávněně postižen majetek ve společném jmění manželů nebo majetek manžela povinného ve větším rozsahu, než připouští zvláštní právní předpis, nebo nelze-li ho exekucí postihnout (vůbec), manžel povinné má stále možnost se využít obecné úpravy excindační žaloby obsažené v § 267 o. s. ř. Z důvodu nesporných výhod návrhu na zastavení exekuce, který je obecně považován za efektivnější způsob obrany manžela povinného proti exekučním excesům, lze ovšem předvídat faktický úbytek počtu podaných vylučovacích žalob.

nilisty.cz/politika/politici-volicum/Ministr-Pelikan-Schvalena-novela-je-dalsim-krokem-k-ferovym-exekucim-368934>.

Soudní rozhodnutí:

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 24. 2. 2011, sp. zn. 23 Co 35/2011, uveřejněný pod číslem 21/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. května 2003, sp. zn. 20 Cdo 1054/2002
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. ledna 2005, sp. zn. 20 Cdo 2320/2004
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. listopadu 2006, sp. zn. 20 Cdo 329/2006
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2012, sp. zn. 20 Cdo 1561/2012
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. dubna 2015, sp. zn. 21 Cdo 4525/2014

Článek je výstupem projektu IGA_PF_2016_010.

Seznam literatury:

Knihy a časopisy:

DÁVID, Radovan. *Vylučovací spory s přihlédnutím k novele exekučního řádu*. Právní fórum, 2010, č. 7, s. 344.
 DRÁPAL, Ljubomír. In BUREŠ, Jaroslav, DRÁPAL, Ljubomír, KRČMÁŘ, Zdeněk a kol. *Občanský soudní řád. Komentář. I. díl*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, 1452 s.
 FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí*. Praha: Universita Karlova, 1972, 120 s.
 JUŘÁTKOVÁ, Petra. *K hypotetickému vypořádání společného jmění*. Časopisu pro právní vědu a praxi. 2016, č. 4. – v tisku
 KURKA, Vladimír, DRÁPAL, Ljubomír. *Výkon rozhodnutí v soudní praxi*. Praha: Nakladatelství Linde, 2004, 854 s.
 MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního, Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 1998. 207 s.
 MÁDR, Jaroslav in HAVLÍČEK, Karel. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1. 4. 2014*. Kniha V., § 251-376 občanského soudního řádu. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 95.
 TRIPES, Antonín. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2006, 836 s.
 WINTEROVÁ, Alena. *Žaloba v občanském právu procesním*. Praha: Univerzita Karlova, 1979, 105 s.

Elektronické zdroje:

MUSILOVÁ, Barbora. *Novela exekučního řádu může znamenat vyšší míru ochrany pro manžela dlužníka*. Kocián, Šolc, Balaštík [online]. Kbs.cz, 7. 3. 2016 [cit. 10. 10. 2016]. Dostupné na <http://www.ksb.cz/cs/novinky-publikace/clanky/3377_novela-exekucniho-radu-muze-znamenat-vyssi-miru-ochrany-pro-manzela-dluznika>.

Ministr Pelikán: *Schválená novela je dalším krokem k férovým exekucím*. Parlamentní listy [online]. Parlamentnilisty.cz, 1. 4. 2015 [cit. 10. 10. 2016]. Dostupné na <<http://www.parlament>

NÁKLADY SOUDNÍHO EXEKUTORA A JEJICH UPLATNĚNÍ V INSOLVENČNÍM ŘÍZENÍ DE LEGE LATA

Mgr. Patrik Steiner

exekutorský koncipient
soudního exekutora JUDr. Marcela Smékala,
Exekutorský úřad Praha-východ

Tento článek se věnuje problematice možnosti, či nemožnosti přihlášení nákladů vzniklých soudnímu exekutorovi v insolvenčním řízení. Na základě aktuálně judikovaných závěrů, a to jak Nejvyššího soudu České republiky, tak Ústavního soudu České republiky, jsem toho názoru, že je důvodné zabývat se nejen zákonnou úpravou, potažmo rozhodovací praxí výše uvedených soudů, ale i úvahami de lege ferenda, které – jak se zdá – tato problematika zcela postrádá či ji zákonodárce opomíjí.

Úvodem si dovoluji podrobit bližšímu rozboru jedno z aktuálních rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky (dále NS ČR) vydané pod č.j. 29 ICdo 5/2014-106 ze dne 22. 12. 2015¹ a contrario nálezu Ústavního soudu České republiky (dále ÚS ČR) sp. zn. IV.ÚS 3250/14 ze dne 1. 7. 2016.²

Dotčená rozhodnutí uvedených subjektů moci soudní se týkala primárně vydaných příkazů k úhradě nákladů exekuce, a to u rozhodnutí NS ČR po zahájení exekučního řízení, a potažmo nabytí právní moci tohoto rozhodnutí, tedy jeho provedení a u rozhodnutí ÚS ČR se jednalo o problematiku vydání příkazu k úhradě nákladů exekuce po skončení insolvenčního řízení, které bylo řešeno jedním ze způsobů řešení úpadku, tedy formou oddlužení a následným zproštěním co do úhrady všech závazků právní osobnosti dlužníka, kte-

¹ Rozhodnutí NS ČR pod č.j. 29 ICdo 5/2014-106, software Aspi dne 20. 8. 2016.

² Nález ÚS ČR sp. zn. IV. ÚS 3250/14, software Aspi dne 22. 8. 2016.

ré mohly či měly být uplatněny přihláškou v insolvenčním řízení, s čímž se dá projevít souhlas bez dalšího, jelikož podle § 414 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (dále InsZ)³ ve znění pozdějších předpisů dále platí, že jestliže dlužník splní řádně a včas všechny povinnosti podle schváleného způsobu řešení úpadku formou oddlužení, vydá insolvenční soud usnesení, jímž dlužníka osvobodí od placení pohledávek, zahrnutých do oddlužení v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny. Učiní tak jen na návrh dlužníka. Podle § 414 odst. 2 InsZ se osvobození podle odst. 1 vztahuje také na věřitele, k jejichž pohledávkám se v insolvenčním řízení nepřihlíželo, a na věřitele, kteří své pohledávky do insolvenčního řízení nepřihlásili, ačkoli v tak učinit měli a to z důvodu principů na kterých je samotné insolvenční právo, a potažmo institutem oddlužení založeno. Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí sp. zn. 20 Cdo 5223/2007, ze dne 10. 3. 2008 dovozuje závěr, podle kterého je příkaz k úhradě nákladů exekuce ve spojení s usnesením o nařízení exekuce exekučním titulem, který se vykonává v exekučním řízení, v němž byl vydán (srovnej se závěrem ÚS ČR sp. zn. IV. ÚS 3250/14 ze dne 1. 7. 2016).

Tento závěr pak odpovídá i právní úpravě ustanovení § 59 odst. 1 zákona č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů (dále e.ř.), která neupravuje vymožen pohledávky založené příkazem v insolvenčním řízení. Jediný případ, kdy v průběhu insolvenčního řízení může exekutor uspokojit náklady exekuce, upravuje § 46 odst. 7 e.ř., a to v situaci, kdy před zahájením insolvenčního řízení má exekutor výtěžek exekuce a ten na základě svého rozhodnutí odevzdá insolvenčnímu správci po odečtu nákladů exekuce. Toto ustanovení však bez dalšího jistým způsobem „derogovalo“ rozhodnutí NS ČR pod sp. zn. 21 Cdo 3182/2014 (R 32 2015)⁴, avšak srovnej náleží ÚS IV. ÚS 378/16 vyhlášen dne 27. 9. 2016⁵ a zásada *lex specialit derogat legi generali* a *lex posteriori derogat legi priori*.

Náklady exekuce tak lze vymoci na povinném jen z výtěžku exekuce, a to v exekučním řízení samotném. Tam, kde bude exe-

kuce zastavena pro nemajetnost povinného, je k úhradě těchto nákladů povinován oprávněný. ÚS ČR se ve svém rozhodnutí vyjadřuje toliko, že jde-li o právní úpravu nákladů exekuce, jež je zakotvena v § 87 až § 89 e.ř., nelze ji interpretovat bez aplikace ustanovení obsažených v obecné úpravě nákladů řízení o výkon rozhodnutí (tj. v ustanoveních § 270 a § 271 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, dále o.s.ř.). Je tomu tak z důvodu, že předmětná ustanovení exekučního řádu vystihují očividně jen zvláštnosti exekučního řízení s tím, že jinak se uplatní důsledky zásady obecné subsidiarity občanského soudního řádu dle § 52 odst. 1 e.ř. Exekuční řád i občanský soudní řád v části šesté přitom zásadně vycházejí z toho, že procesní stranou, jíž svědčí plný úspěch ve věci, je oprávněný⁶ (srov. § 142 odst. 1 o.s.ř.)⁷. Nařízením exekuce⁸ (či po novele pověřením soudního exekutora jejím provedením dle § 43a e.ř.) totiž bylo jeho návrhu vyhověno. Úprava povinnosti k náhradě nákladů exekuce se k tomu v exekučním řízení přihlašuje výslovně (srov. § 87 odst. 3 e.ř.), a také v exekučním řízení platí, že nařízení exekuce se vztahuje i na povinnost k úhradě nákladů exekuce a nákladů oprávněného bez toho, že by zde byly dále specifikovány (usnesení sp. zn. III. ÚS 282/06 ze dne 14. 4. 2006, či stanovisko pléna sp. zn. Pl. ÚS-st. 23/06 ze dne 12. 9. 2006 (ST 23/42 SbNU 545)).⁹

Z výše uvedeného plyne, že soudní exekutor má nárok na úhradu nákladů exekuce zásadně povinným, a to již od okamžiku nařízení exekuce (resp. v okamžiku, kdy byl jejím provedením exekučním soudem pověřen). S výjimkou situací, kdy je třeba za účastníka úspěšného v řízení považovat namísto oprávněného povinného (tak by tomu bylo například tehdy, kdyby byla

⁶ Vzhledem k tomu, že k vykonávacímu řízení dochází jen proto, že dlužník dobrovolně neplní své závazky, bude jenom spravedlivé, aby sám hradil plně náklady tohoto řízení. Takovou jeho povinnost určuje také § 270 odst. 2, podle něhož má oprávněný nárok na náhradu všech nákladů potřebných k účelnému vymáhání nároku včetně nákladů právního zastoupení (R 65/1970), Steiner, V.: *Občanské právo procesní v teorii a praxi*, 1. vydání, Orbis Praha 1975, str. 447.

⁷ Nález ÚS ČR sp. zn. IV. ÚS 3250/14, software Aspi, dne 21. 7. 2016.

⁸ K tomu, aby v konkrétní věci mohl exekutor provést nucený výkon rozhodnutí, musí být příslušným soudem pověřen. Věcně příslušným jako při soudním výkonu rozhodnutí je okresní (obvodní) soud, Winterová, A.: *Civilní právo procesní*, Linde Praha a.s. 2008, str. 617, ISBN: 978-80-7201-726-3.

⁹ Nález ÚS ČR sp. zn. III. ÚS 282/06 Právní informační systém Aspi, dne 2. 3. 2016.

³ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobu jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

⁴ Rozhodnutí NS ČR sp. zn. 21 Cdo 3182/2014, software Aspi, dne 2. 3. 2016.

⁵ Nález ÚS ČR sp. zn. IV. ÚS 378/16, www.usoud.cz, dne 27. 9. 2016.

exekuce zastavena z důvodu spočívajícího na straně oprávněného bez dalšího). Jde-li pak o příkaz k úhradě nákladů exekuce ve smyslu § 88 odst. 1 e. ř., je třeba tento v souladu s výše uvedeným považovat pouze za rozhodnutí, jímž je s ohledem na průběh předmětného exekučního řízení autoritativně určena konkrétní výše nákladů exekuce, nikoli za rozhodnutí, které by teprve zakládalo povinnost povinného k jejich úhradě, neboť tato povinnost povinnému vznikla již nařízením exekuce.¹⁰

Dále ÚS ČR ve svém odůvodnění dovozuje, že pokud bylo po nařízení exekuce či pověření proti povinnému zahájeno insolvenční řízení, v důsledku čehož ze zákona došlo k přerušení probíhajícího řízení exekučního, a to aniž by soudní exekutor v doposud vedeném exekučním řízení vymohl něčeho, přestože ve vedeném řízení činil úkony směřující k provedení exekuce, nelze ve věci nákladů exekuce přičítat tuto skutečnost k tíži straně oprávněné. Mimo jiné z důvodu, že povinný neuhradil dobrovolně na základě vykonatelného exekučního titulu, a tudíž byl nucen své právo uplatnit podáním exekučního návrhu u soudního exekutora.

Na tomto místě je potřeba se vyjádřit také k problematice nákladů exekuce na straně soudního exekutora v případech, kdy bylo proti povinnému zahájeno insolvenční řízení, na jehož základě došlo k přerušení vedeného exekučního řízení de lege, a to i v případech, kdy soudní exekutor nevymohl doposud ve vedeném exekučním řízení ničeho. V tomto a dalších obdobných případech ÚS dovozuje závěr, že není namístě přistupovat k nákladům soudního exekutora tak, že by mu byla přičítána k tíži tato právní skutečnost, když ve vedeném exekučním řízení již aktivně vykonával exekuční činnost dle zákona č. 120/2001 Sb., exekuční řád, a to i přes konstantní judikaturu ÚS ČR. Podle ní je pro určení odměny soudního exekutora základem částka nulová. Tato judikatura však není k tomuto problému zcela přiléhavá, jelikož se věnuje situacím, kdy povinný plnil dobrovolně k rukám oprávněného, a sice před dnem, kdy se fakticky dozvěděl či dozvědět mohl o zahájeném exekučním řízení, tedy před doručením výzvy dle § 46 e. ř.

Je zřejmé, že výše uvedená situace ve věci zahájeného insolvenčního řízení a s ním spojených následků není přiléhavá k si-

tuaci výše judikované ÚS. Mimo jiné proto, že soudní exekutor nevymohl ničeho z důvodu, že povinný plnil dobrovolně před výše uvedeným dnem, ale z důvodu, že soudní exekutor nevymohl ničeho z příčiny, kdy v průběhu probíhajícího exekučního řízení bylo zahájeno řízení jiné, tedy řízení insolvenční dle InsZ. To de lege neumožňuje pokračovat v provádění exekuce, přestože soudní exekutor již činil úkony, které v důsledku směřují k provedení exekuce vůči stranně povinné. Zde lze odkázat na komparaci s vyhláškou č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem, vydanou Ministerstvem spravedlnosti České republiky. Podle § 11 odst. 3–5 má soudní exekutor nárok na odměnu i v případech, zaniklo-li jeho pověření k provedení exekuce rozhodnutím soudu o vyloučení exekutora nebo o zastavení exekuce či o pověření jiného exekutora provedením exekuce, a to aniž by soudní exekutor ve vedeném exekučním řízení něčeho vymohl (shodně s § 11 odst. 2–6 aktuálního znění exekučního tarifu).¹¹

ÚS ČR dovozuje, že pokud náleží minimální odměna v případech uvedených shora, tedy v případech, kdy došlo k zániku pověření soudního exekutora k provádění exekuce, tato odměna náleží soudnímu exekutorovi i tehdy, kdy jeho pověření k provádění exekuce nezanklo, ale ex lege došlo k právní skutečnosti, že exekuci není možno provádět, tedy vykonat, neboť proti povinnému v souběhu času probíhá či probíhalo řízení insolvenční.

Dále je příhodné zmínit postavení soudního exekutora jako věřitele dlužníka (povinného) dle ustanovení § 173 odst. 1 InsZ.¹² Soudní exekutor je oprávněn uplatnit v rámci probíhajícího insolvenčního řízení svoji pohledávku přihláškou, a to ve lhůtách stanovených insolvenčním zákonem. Je pravdou, že podání přihlášky věřitele je jeho možností, avšak nikoliv povinností. Je však potřeba předeslat, že soudní exekutor se stává věřitelem v naprosté většině u právních osobností, které v důsledku splnily podmínky pro řešení úpadku formou oddlužení a po případném dostání své povinnosti plynoucí z vedeného insolvenčního řízení se mohou následně obrátit na insolvenční soud s návrhem

¹⁰ Nález ÚS ČR sp. zn. IV. ÚS 3250/2014 Právní informační systém Aspi, dne 19. 8. 2016.

¹¹ Nález ÚS sp. zn. IV. ÚS 3250/2014, software Aspi dne 14. 7. 2016.

¹² Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů, software Aspi 18. 7. 2016.

na osvobození od doposud neuhrazených či nepřihlášených pohledávek, avšak ke dni zahájení insolvenčního řízení, nikoliv per futuro.

Pokud by tedy soudní exekutor svoji pohledávku vzniknuvší před zahájením insolvenčního řízení nepřihlásil, následně za splnění výše uvedeného po povinném již nemá právně komfortního způsobu, jak tyto náklady vymoci. Je zřejmé, že v tomto případě se s úspěchem nedovolá ani po straně oprávněné, jelikož zde zcela najisto nelze spatřovat ničeho, co do zavinění tohoto účastníka ve věci uspokojení nákladů, k nimž by mohl být zavázán v usnesení o zastavení exekuce. Pohledávka, která mohla být přihlášena do insolvenčního řízení, již není způsobilá k vymáhání na základě pravomocného a vykonatelného exekučního titulu.

Povinný však není zproštěn možnosti svoji pohledávku uhradit, tedy na straně věřitele by se nejednalo o bezdůvodné obohacení (závazek je nadále v režimu naturální obligace).

Na základě nálezu ÚS ČR se zdá, že prozatím bude více než půlroční období právní nejistoty na straně soudních exekutorů a potažmo povinných plynoucích z rozhodnutí NS ČR uvedených shora přerušeno a posuzování přihlášek nákladů exekuce bude při přezkumném jednání insolvenčními správci před místně a věcně příslušnými soudy ustálené a právně odůvodnitelné. Do této doby jsme se mohli nezděravě setkat s postupy, které nelze posuzovat jinak než jako rozhodnutí přinejmenším právně rozporuplná. Jako příklad se dá uvést postup několika málo insolvenčních správců, kteří na základě rozhodnutí NS ČR dovozují ad absurdum ve svém odůvodnění, že podané přihlášky nákladů exekuce nejsou po právu.

Například v řízení vedeném pod sp. zn. KSUL 43 INS 5118/2016 u Krajského soudu v Ústí nad Labem¹³, kdy byla

¹³ https://isir.justice.cz/isir/ueu/vysledek_lustrace.do;jsessionid=2bae34a40b690205054b39c69434?navez_osoby=&jmeno_osoby=&ic=&datum_narozeni=&rc=&mesto=&cislo_senatu=&bc_vec=5118&rocnik=2016&id_osoby_puvodce=&druh_stav_konkursu=&datum_stav_od=&datum_stav_do=&aktualnost=AKTU-ALNI_I_UKONCENA&druh_kod_udalost=&datum_akce_od=&datum_akce_do=&navez_osoby_f=&cislo_senatu_vsns=&druh_vec_vsns=&bc_vec_vsns=&rocnik_vsns=&cislo_senatu_icm=&bc_vec_icm=&rocnik_icm=&rowsAtOnce=50&captcha_answer=&spis_znacky_datum=&spis_znacky_obdobi=14DNI

mimo jiné popřena přihláška pohledávky soudního exekutora v odůvodnění s přílehlavým rozhodnutím NS ČR, i přes skutečnost, že soudní exekutor insolvenčnímu správci sdělil, že deponuje vymožené peněžní prostředky, které byly vymoženy před zahájením insolvenčního řízení a žádá o sdělení čísla účtu k jejich převedení. Následně insolvenční správce informuje soudního exekutora, že po nabytí právní moci rozhodnutí o řešení úpadku povinné je soudní exekutor povinen vydat vymožené plnění povinné dle § 409 odst. 2 InsZ. Pokud se odkloníme od prolomení generálního inhibitoria dle e.ř. (v přerušném exekučním řízení) a akceptujeme dikci InsZ, je zřejmé, že tato kolize právních norem škodí právní jistotě jako takové a nebude vysílat osvětový impuls do společnosti. V důsledku výše uvedeného se povinná, dle jejího vyjádření a sdělení insolvenčního správce, obracela denně na soudního exekutora telefonicky do doby, než jí poukázal 2.500 Kč na základě pokynu insolvenčního správce. Postavení strany oprávněné není třeba vícero zmiňovat.

Náklady soudního exekutora v tomto insolvenčním řízení nebyly uspokojeny a jeho přihláška byla odmítnuta na základě přílehlavého rozhodnutí NS ČR. Je zde ekonomický prostor pro soudního exekutora nést náklady s incidenčním sporem ve věci vykonatelné či nevykonatelné pohledávky za těmito náklady vzniknuvším v přerušném exekučním řízení, a to i v souvislosti se soudním poplatkem ve výši 5.000 Kč a v mnoha případech i náklady zastoupeného insolvenčního správce advokátem. Otázka de lege ferenda zní, zda je bagatelní pohledávka soudního exekutora vůbec způsobilá k faktickému vymáhání v insolvenčním řízení v případě právní osobnosti, která v důsledku nemohla ovlivnit ani vznik daného závazku a potažmo svoje postavení jako věřitele, jenž v přenesené působnosti provádí vynucení vymáhané povinnosti na základě pravomocného a vykonatelného exekučního titulu. Ve věci osvobození od soudního poplatku se úspěch nekoná, jak je ostatně možno shledat v rozhodnutí pod č.j. Icm 2831/2016-11.

V řízení vedeném pod sp. zn. KSBR 40 INS 32124/2015 u Krajského soudu v Brně¹⁴ je naopak zajímavé, že insolvenč-

¹⁴ https://isir.justice.cz/isir/ueu/vysledek_lustrace.do;jsessionid=2bae34a40b690205054b39c69434?navez_osoby=&jmeno_osoby=&ic=&datum_narozeni=&rc=&mesto=&cislo_senatu=&bc_vec=31124&rocnik=2015&id_osoby_puvodce=&druh_stav_konkursu=&datum_stav_od=&datum_stav_do=&aktualnost=AKTUALNI_I_UKONCENA&druh_kod_udalost=&

ní správce dovozuje přiléhavost rozhodnutí NS ČR u případu, kde bylo vydáno usnesení o vydání výtěžku insolvenčnímu správci. Tudíž je dáno najisto, že bylo ve vedeném exekučním řízení něčeho vymoženo. Následně insolvenční správce pohledávku soudního exekutora za náklady exekučního řízení ve výši 7.865 Kč popírá, co do pravosti. Insolvenční správce při svém odůvodnění dále dovozuje, že se zároveň jedná o většího exekutora s ročním obratem nad 50 miliónů Kč (tento postup byl erga omnes co do soudních exekutorů v daném řízení).

Zdá se, že jakákoliv právní argumentace je v tomto případě bezpředmětná, mimo jiné s odkazem na dalšího přihlášeného věřitele, právní entitu R. ČR a.s., který se v insolvenčním řízení též přihlásil se svojí pohledávkou. U tohoto přihlášeného věřitele činil obrat (resp. tržba, dle ustáleného ekonomického pojmosloví) v roce 2015 dle zprávy zpracovatele Pricewaterhouse Coopers Audit s.r.o. bezmála 38 458 mil. Kč.

Nemyslím si, že způsob takovéto argumentace je právně relevantní a společensky akceptovatelný. Výše uvedené se může u jednotlivých insolvenčních správců odvíjet od gradace společenského tlaku na výkon exekuční činnosti soudními exekutory, jehož jsme svědky v posledním období. Mám za to, moc soudní, která při tomto úkonu byla de lege přenesena na insolvenční správce, si musí zachovat od těchto vlivů dostatečný odstup a nezávislost, jelikož nám historie již několikrát ukázala, že tímto směrem se společnost ubírat nesmí a nemůže, z důvodu její samé existence.

Po výše uvedených případech je na místě zmínit skutečnost, že v naprosté většině se insolvenční správci stavěli k rozhodnutí NS ČR ve věci řešení dané právní otázky odmítavě. Aplikace tohoto stanoviska je však pro ně závazná, byť ji mnozí vnímají ve světle teorie práva jako těžko akceptovatelnou.

Seznam použité literatury:

Komentáře:

Drápal, L., Bureš J. a kol. Občanský soudní řád I. Komentář 1. vydání Praha, C.H.Beck 2009, ISBN: 978-80-7400-107-9

Monografie:

Knapp, V.: Teorie práva. 1. Vydání, C. H. Beck Praha 1995, ISBN: 80-7179-031-1

Kincl, J., Urfus, V., Dkřejpek, M.: Římské právo, C. H. Beck 1995, ISBN: 80-7179-051-1

Steiner, V.: Občanské právo procesní v teorii a praxi, 1. Vydání, Orbit Praha 1975

Winterová, A.: Civilní právo procesní, Linde Praha a.s. 2008, ISBN: 978-80-7201-726-3

Judikatura a právní normy:

zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobu jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

vyhláška Ministerstva spravedlnosti ČR č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem, ve znění pozdějších předpisů

rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 ICdo 5/2014

nález Ústavního soudu ČR sp. zn. IV. ÚS 3250/14

rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. III. ÚS 282/06

rozhodnutí Nejvyššího soud ČR sp. zn. 20 Cdo 5223/07

nález Ústavního soudu ČR sp. zn. IV. ÚS 378/16

insolvenční řízení vedené pod sp. zn. KSUL 43 INS 5118/2016

insolvenční řízení vedené pod sp. zn. KSBR 40 INS 2831/2015

rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové pod sp. zn. ICm 2831/2016

ZAJIŠTĚNÍ NEMOVITÉ VĚCI PODLE TRESTNÍHO ŘÁDU A JEHO VLIV NA EXEKUČNÍ ŘÍZENÍ

Mgr. Michaela Marešová

exekutorská kandidátka
soudního exekutora Mgr. Vojtěcha Jaroše,
Exekutorský úřad Znojmo

V poslední době si nelze nevšimnout narůstajícího trendu, resp. snahy ve větší míře chránit práva poškozených v trestním řízení. V souvislosti s tím tak dochází k rozšiřování institutů sloužících k tomuto účelu. V tomto článku se budu zabývat zajišťovacími prostředky v trestním řízení, jejichž účelem je, aby v průběhu trestního řízení či bezprostředně po jeho skončení byl uspokojen z majetku obviněného nárok poškozeného na náhradu škody mu trestným činem způsobené nebo na vydání bezdůvodného obohacení, a to konkrétně institutu zajištění nemovité věci a jeho vlivu na exekuční řízení.

Napříč zákonem č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen „trestní řád“), lze nalézt tři základní způsoby zajištění nemovité věci. První z nich jako zajištění nároku poškozeného dle §47 až §49, další v §79d a poslední v §347 a násl. upravující zajištění výkonu trestu propadnutí majetku. Majetek obviněného lze mimo jiné zajistit v rámci mezinárodní justiční spolupráce, a to podle ustanovení §441 a §441a trestního řádu. Každý z těchto způsobů má přitom svá specifika. Zajištění nároku poškozeného je zajištění konkrétního nároku konkrétní poškozené osoby, naopak zajištění majetku podle §79d trestního řádu se užije za předpokladu „*nasvědčují-li zjištěné skutečnosti tomu, že nemovitost je určena ke spáchání trestného činu nebo k jeho spáchání byla užita, nebo je výnosem z trestné činnosti*“¹. Zajištění výkonu trestu propadnutí majetku se v souladu s §347 odst. 1 trestního řádu použije tehdy, je-li obviněný stíhán pro trestný čin, za který vzhledem k povaze a závažnosti činu a poměrům obviněného je třeba očekávat uložení trestu propadnutí majetku. Tento způsob zajištění tak slouží zejména k případnému výkonu trestu propadnutí majetku, prioritně nikoli k zajištění uspokojení pohledávek poškozených. Dále se mu proto věnovat nebudu.

¹ §79d odst. 1 věta první trestního řádu.

Nárok poškozeného se v souladu s §47 odst. 1 trestního řádu zajišťuje až do pravděpodobné výše škody, nemajetkové újmy či bezdůvodného obohacení a z dikce zákona tak může být zajištěn pouze na majetku ve vlastnictví obviněného. Naopak u zajištění dle §79d trestního řádu není nezbytně nutně vyžadováno, aby obviněný nemovitou věc vlastnil, když z odst. 1 daného ustanovení vyplývá, že se zajišťuje nemovitá věc „určena ke spáchání trestného činu nebo k jeho spáchání byla užita, nebo je výnosem z trestné činnosti.“ Nadto odst. 2 zmiňuje zákazy uvedené v usnesení o zajištění, a to vůči osobě, které byla nemovitá věc zajištěna, nikoli pouze obviněnému. Ačkoliv se u zajištění nemovité věci jedná toliko o dočasný institut, nevylučuje jeho způsobilost zasáhnout do ústavně zaručených práv osob a orgány činné v trestním řízení musí při znalosti skutkových okolností v dané fázi trestního řízení posoudit, zda další trvání zajištění je opatřením nezbytným pro dosažení účelu trestního řízení a zda např. tohoto účelu nelze dosáhnout jinak, a to ani při vynaložení veškerého úsilí a prostředků ze strany orgánů činných v trestním řízení.²

Význam shora specifikovaných forem zajištění se tak nezbytně musel promítnout i do jiných řízení, kde je určitými způsoby nakládáno se zajištěnou věcí, a to především do řízení insolvenčního či exekučního, kde došlo k posílení vykonatelnosti pohledávek na náhradu škody nebo nemajetkové újmy způsobené trestným činem nebo na vydání bezdůvodného obohacení získaného trestným činem. První významnější dopad do řízení exekučního tak přinesl zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, který nabyl účinnosti dne 1. 8. 2013. Následně lze zmínit zákon č. 139/2015 Sb.,³ účinný od 1. 7. 2015.

Poškozený, tedy „ten, komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková škoda nebo nemajetková újma, nebo ten, na jehož úkor se pachatel trestným činem obohatil“⁴, je tak v rámci exekučního řízení vedeného prodejem nemovité věci poměrně zvýhodněn za předpokladu, že nemovitá věc byla zajištěna v trestním řízení a toto zajištění

trvá. V exekučním řízení se tak již nerozlišují jednotlivé způsoby zajištění uvedené výše, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „občanský soudní řád“), konkrétně ustanovení §337c odst. 5 písm. e) uvádí pouze: „byla-li nemovitá věc zajištěna v trestním řízení o tomto trestném činu“. Ačkoliv tak jednotlivé způsoby zajištění mají v trestním řízení svá specifika, mám za to, že pro účely exekučního řízení se na ně nahlíží jako na rovnocenné. Pokud by bylo úmyslem zákonodárce, aby se dané ustanovení vztahovalo pouze na zajištění nároku poškozeného jako prioritního způsobu zajištění pohledávky poškozeného, bylo by tak výslovně v textu zákona uvedeno. Dle mého názoru tak není v exekučním řízení možné jeden ze způsobů zajištění takto „zvýhodňovat“ před druhým, když pouze orgán činný v trestním řízení rozhoduje o zřízení zajištění nemovité věci a je to pouhá možnost, nikoli jeho povinnost toto zajištění zřídit.⁵

Nadto není žádným způsobem vyloučeno, že bude nemovitá věc zajištěna jak podle § 79d trestního řádu, tak současně pro konkrétní pohledávku poškozeného podle §47 trestního řádu. Není však již pochyb o tom, že zajištění nároku poškozeného je pro poškozeného výhodnější za předpokladu, že o té formě zajištění bude rozhodnuto dříve než o jiné, neboť pořadí pro případné uspokojení jeho pohledávky je dáno pouze vůči jeho osobě, nikoli podle §79d trestního řádu pro všechny poškozené stejně. Poškozený se tak nemusí obávat pouze poměrného uspokojování své pohledávky společně s dalšími poškozenými v souladu s §337 odst. 2 občanského soudního řádu. Pokud pohledávka poškozeného byla tedy prvotně zajištěna podle §47 trestního řádu a až poté zajištěna ve smyslu §79d trestního řádu, může tak mít poškozený lepší pořadí při uspokojování z výtěžku prodeje.

Pokud zajištění nemovité věci v trestním řízení stále trvá, lze tuto skutečnost vyčíst i z příslušného listu vlastnictví, neboť předpisy upravující trestní řízení⁶ ukládají orgánu činnému v trestním řízení, který nemovitou věc zajistil, o tomto zpravit i příslušný katastrální úřad, který vyznačí k dané nemovité věci poznámku o jejím zajištění. Po zápisu poznámky o zajištění tak lze k dané nemovité věci zapsat vlastnické či jiné právo až se souhlasem orgánu, který zajištění vydal.

² Například náleží Ústavního soudu ze dne 30. 1. 2008, sp. zn. II.ÚS 642/07.

³ Zákon, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon).

⁴ §43 odst. 1 trestního řádu.

⁵ §47 odst. 1 a současně §79d odst. 1 trestního řádu hovoří o tom, že „lze zajistit“ či „může rozhodnout“.

⁶ §76d odst. 4 věta poslední trestního řádu a současně §2 odst. 3 zákona č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věci v trestním řízení.

Účinky usnesení o zajištění nároku poškozeného nastávají dnem vydání usnesení o zajištění, nikoli až dnem doručení usnesení katastrálnímu úřadu či obviněnému.⁷ Pokud tedy k vydání usnesení o zajištění podle §47 trestního řádu došlo až po doručení návrhu vlastníka na vklad vlastnického práva katastrálnímu úřadu, ačkoliv o něm dosud ze strany katastrálního úřadu nebylo rozhodnuto, nemůže to vést k jeho zamítnutí či přerušení. Naopak vydání usnesení o zajištění podle §79d trestního řádu má podstatně významnější vliv na návrh na vklad vlastnického práva, který byl katastrálnímu úřadu doručen ještě před vydáním usnesení o zajištění. Takový návrh pak pozbývá svéprávní účinky ke dni právní moci usnesení o zajištění, jestliže o něm nebylo dosud pravomocně rozhodnuto.⁸

Není tak pochyb o tom, že zjištění, že nemovitá věc je zajištěna v trestním řízení, není natolik obtížné jako například u věci movité, a to s ohledem na možnost zjistit tuto informaci v katastru nemovitostí jako veřejném rejstříku a současně s ohledem na zásadu materiální publicity⁹ stanovující přednost stavu zapsaného v katastru nemovitostí před stavem tvrzeným. Zajištěná nemovitá věc tak může být v rámci exekučního řízení zpeněžena pouze s předchozím souhlasem soudce či státního zástupce v přípravném řízení¹⁰, s výjimkou podle §79d odst. 6 trestního řádu, kdy se shora uvedené neuplatní, pokud se exekuční řízení vede k uspokojení pohledávky státu.

Pro pořadí přihlášené pohledávky náhrady škody nebo nemajetkové újmy způsobené trestným činem nebo z bezdůvodného obohacení získaného trestným činem je podle § 337c odst. 5 písm. e) občanského soudního řádu, byla-li nemovitá věc zajištěna v trestním řízení o tomto trestném činu a byl-li návrh nebo přihláška podány v době, kdy zajištění trvá, rozhodný den právní moci rozhodnutí o zajištění nemovité věci podle trestního řádu. Podstatné je tedy zejména to, zda zajištění trvalo v době podání exekučního návrhu, případně podání přihlášky.

Otázkou však zůstává, zda je věřitel povinen prokazovat, že zajištění trvá, nebo postačuje ověření této infor-

mace v katastru nemovitostí. Dle mého názoru, pokud se věřitel domáhá pořadí jeho pohledávky ke dni právní moci zajištění nemovité věci, musí přihláška pohledávky ve smyslu §336f odst. 2 občanského soudního řádu obsahovat skutečnosti významné pro určení pořadí, tj. tedy zejména to, že v trestním řízení, ve kterém byla nemovitá věc zajištěna, bylo rozhodováno mj. i o pohledávce věřitele jako poškozeného. Je tak nutné doložit meritorní rozhodnutí v trestním řízení, kde je obžalovaný shledán vinným a je mu uložena povinnost uhradit poškozenému škodu, nemajetkovou újmu či vrátit bezdůvodné obohacení. Pokud je poškozený se svým nárokem odkázán do občanskoprávního řízení, je současně nutné doložit i rozhodnutí soudu o náhradě škody. Nicméně si myslím, že věřitel už není povinen žádným způsobem prokazovat, že zajištění stále trvá, když k tomuto slouží katastr nemovitostí jako veřejný rejstřík a s tím související shora uvedený princip materiální publicity. Nadto když z trestního řádu žádným způsobem nevyplývá, že zajištění nemovité věci by se rušilo na základě objektivní právní skutečnosti, vždy je nutné právní jednání, a to rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení. Tento orgán je poté opět povinen o zrušení zajištění vyrozumět příslušný katastrální úřad. Pokud tak neučiní, mám za to, že je pak již na samotných účastnících, zejména na osobě povinné, která by měla mít informace o zrušení zajištění, aby tuto skutečnost namítli, případně se domáhali popření dané pohledávky. Soudní exekutor je tak při rozhodování o rozvrhu výtěžku z prodané nemovité věci nucen zkoumat, zda na příslušném listu vlastnictví byla poznámka o zajištěné nemovité věci, a to ke dni podání přihlášky konkrétního věřitele či ke dni podání exekučního návrhu.

Pokud tedy poškozený věřitel přihlašuje shora uvedenou pohledávku do řízení v době trvání zajištění, aniž by pro vymožení svého nároku vedl i exekuční řízení, je v souladu s §337c odst. 1 občanského soudního řádu řazen do sedmé skupiny – ostatní pohledávky, popřípadě do skupiny šesté za předpokladu, že se jedná o pohledávku náhrady újmy na zdraví způsobené trestným činem, a to se dnem právní moci zajištění nemovité věci v trestním řízení jako dnem rozhodným. Za předpokladu, že věřitel vede současně exekuci k vymožení své pohledávky, měl by být zařazen do třetí skupiny v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu, konkrétně dle usnesení sp. zn. 20 Cdo 3121/2011 ze dne 17. 7.2012 či usnesení sp. zn. 20 Cdo 3755/2011 ze dne 26. 7. 2012, a to opět se dnem právní moci zajištění jako dnem rozhodným. Není tak pochyb o tom, že pro poškozeného věřitele je výhodnější zahájit exe-

⁷ Stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství poř. číslo 10/2004 ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů k aplikaci §5 odst. 6 zákona č. 279/2003 Sb. a ustanovení § 5 odst. 1 in fine zákona č. 265/1992 Sb.

⁸ §79d odst. 5 věta druhá trestního řádu.

⁹ §984 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

¹⁰ §47 odst. 5, §79d odst. 6 trestního řádu.

kuci pro vymožení své pohledávky s tím, že již tato skutečnost mu zajišťuje lepší možnost uspokojení při prodeji nemovité věci v dražbě, byť v jiném exekučním řízení.

Zásadní specifikum u zajištění nároku poškozeného vidím v tom, že se zajištění v souladu s §48 odst. 1 písm. c) trestního řádu mj. zruší uplynutím čtyř měsíců ode dne, kdy nabytí právní moci rozsudek, jímž byl obžalovaný uznán vinným, nebo ode dne, kdy nabylo právní moci usnesení, jímž věc byla postoupena jinému orgánu. Jedná se o objektivní důvod pro zrušení zajištění a nemůže být přihlíženo k tomu, že pohledávka poškozeného dosud nebyla uhrazena.¹¹ Naopak zajištění podle §79d trestního řádu není již takto striktně časově omezeno, orgán činný v trestním řízení tak zajištění zruší či omezí zejména, pokud již není nutné. Do nabytí účinnosti zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, tj. do 31. 7. 2013, byla lhůta podle §48 odst. 1 písm. c) trestního řádu pouze dvouměsíční.

V prodloužení této lhůty lze spatřovat pozitivní přínos, nicméně původně bylo navrhováno její prodloužení například o celý rok. Zajištění tak zaniká uplynutím této lhůty, ale je stále nutné o tom rozhodnout ze strany orgánů činných v trestním řízení. Z dikce zákona žádným způsobem nevyplývá, že by ke zrušení zajištění docházelo pouze uplynutím této lhůty, je zde současně stanovena povinnost orgánu činného v trestním řízení o zrušení zajištění po uplynutí stanovené lhůty rozhodnout. Pokud rozsudkem, jímž byl uznán obžalovaný vinným, bylo současně rozhodnuto i o nároku poškozeného, má poškozený lhůtu 4 měsíců k podání exekučního návrhu. Není tak vyžadováno, aby například v dané lhůtě byl doručen exekuční příkaz postihující nemovitou věc katastrálnímu úřadu či povinnému, nárok je zcela dostačujícím způsobem uplatněn pouze podáním exekučního návrhu.¹² Určitým způsobem je tak znevýhodněn poškozený, který byl se svým nárokem odkázán do občanskoprávního řízení. Pokud stále existuje možné ohrožení uspokojení jeho nároku, nezbyvá poškozenému nic jiného než požádat o vydání předběžného opatření ve smyslu §74 odst. 1 občanského soudního řádu týkajícího se do té doby zajištěné nemovité věci, a to současně s podáním žaloby na náhradu škody, z důvodu, že existuje obava, že by výkon rozhodnutí byl ohrožen.¹³

Zajištění nemovité věci v trestním řízení má vliv i na pořadí exekutorského zástavního práva. S účinností od 1. 7. 2015¹⁴ je exekutorské zástavní právo již zřizováno pouze v samostatném řízení. Poškozený tak má možnost zřídit exekutorské zástavní právo k zajištěné nemovité věci v době trvání zajištění, aniž by zahajoval exekuční řízení k vymožení svého nároku. Exekutorské zástavní právo, v souladu s právní úpravou účinnou od 1. 7. 2015, nezaniká provedením exekuce, tudíž by byl věřitel uspokojován v třetí skupině jako věřitel zajištěný zástavním právem se dnem právní moci zajištění nemovité věci jako dnem rozhodným, a to v souladu s §73a odst. 6 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (dále jen „exekuční řád“).

Pokud zajištění nemovité věci skončí a poškozený si žádným shora uvedeným způsobem „nezajistí“ pro něj výhodnější pořadí jeho pohledávky, následně se již nemůže domáhat uspokojení jeho pohledávky se dnem právní moci zajištění v trestním řízení. Nadto dnem následujícím po právní moci usnesení zrušení zajištění může odsouzený opětovně s nemovitou věcí nakládat, a pokud není nakládání odsouzeného s majetkem omezeno jinými způsoby, například právě v exekučním řízení generálním inhibitoriem v souladu s §44a exekučního řádu, není tak vyloučen ani následný prodej nemovité věci. Uspokojení nároku poškozeného je poté významně ohroženo, ne-li přímo vyloučeno.

Může však nastat i situace, kdy nemovitá věc byla v rámci trestního řízení zajištěna, toto zajištění trvá, ale dosud nebylo rozhodnuto o nárocích poškozených ani o případné vině obžalovaného, jehož majetek byl zajištěn. Problematická se pak jeví otázka, zda v této situaci může dojít k prodeji zajištěné nemovité věci například v rámci exekučního řízení. Jak již bylo uvedeno výše, soudní exekutor může prodat zajištěnou nemovitou věc pouze se souhlasem orgánu činného v trestním řízení, který usnesení o zajištění vydal. Vrchní soud v Praze ve svém rozhodnutí ze dne 29. 9. 2015, sp. zn. 1 VSPH 1310/2015-B-59, uvedl: „Zajištění pohledávky co nárok na přednostní uspokojení může trvat nejen ve formě prosté existence vlastnického práva obžalovaného k věci, na které zajištění vázne, ale i tak, že se nárok plynoucí ze zajištění bude vztahovat k výtěžku zpeněžení této věci (zde nemovitostí), protože zpeněžením se, zjednodušeně pro potřeby tohoto řízení vyloučeno, jen změnila forma zajištění z nemovitých věcí na formu peněžní.“

¹¹ Rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 6 To 23/88.

¹² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12.9.2012, sp.zn. 28 Cdo 4279/2011.

¹³ ŠÁMAL P. a kol. *Trestní řád. Komentář*, I. díl. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 339-340.

¹⁴ Novelizace exekučního řádu na základě zákona č. 139/2015 Sb.

Lze si tak představit následné složení výtěžku z prodeje do soudní úschovy do doby, než bude o nárocích poškozených dáno najisto. V souladu s tímto rozhodnutím tak lze na každého poškozeného, byť v danou chvíli nedisponuje vykonatelným titulem, na základě kterého by mohl svoji pohledávku do exekučního řízení přihlásit, nahlížet jako na potencionálního věřitele. S tímto rozhodnutím, byť se ve své podstatě týkalo řízení insolvenčního, avšak dá se vztáhnout i na řízení exekuční, se ztotožňuji, neboť není vždy možné oddalovat případný prodej nemovité věci v očekávání rozhodnutí trestních soudů, které nejsou vždy schopny rozhodnout v přiměřeně dlouhých lhůtách, a to například jen s ohledem na možné snižování hodnoty nemovité věci. Vždy by však nutně záleželo i na posouzení konkrétní situace, výše všech pohledávek či stavu dané nemovité věci.

Ustanovení §337c odst. 6 občanského soudního řádu dále ukládá povinnost soudnímu exekutorovi, pokud zjistí, že zpeněžená nemovitá věc je zajištěna dle trestního řádu a dosažený výtěžek převyšuje všechny pohledávky, které byly v rozvrhu uspokojeny, informovat o této skutečnosti orgán činný v trestním řízení, který o zajištění rozhodl. Nesdělí-li orgán činný v trestním řízení do 30 dnů soudu, že se zajištění vztahuje i na zbytek výtěžku, vyplatí se zbytek výtěžku povinnému. Je tak na posouzení orgánu činném v trestním řízení, zda se zajištění bude vztahovat i na zbytek výtěžku, a to například s přihlédnutím k dalším pohledávkám poškozeného, které nebyly při rozvrhu uspokojeny. Orgán činný v trestním řízení by měl dle mého názoru zkoumat zejména to, z jakého důvodu svoji pohledávku věřitelé do exekučního řízení nepřihlásili. Pokud by zajištění bylo vztáhnuto i na zbytek výtěžku, opět by zde došlo ke změně formy zajištění z nemovitých věcí na formu peněžní.

Není pochyb o tom, že „zvýhodněné“ pořadí zajištěné pohledávky v trestním řízení při jejím uspokojování v řízení exekučním bude dále upravováno a rozváděno judikaturou soudů. Konkrétně u otázky, jaký konkrétní způsob zajištění má na mysli občanský soudní řád, resp. i exekuční řád, se mi toto jeví jako více než vhodné. Nicméně již v tuto chvíli je jasné, že ačkoliv zákon zajištěné pohledávky poškozených určitým způsobem upřednostňuje, závisí poté již jen na samotných poškozených, aby si tyto výhody svým přičiněním zachovali i nadále.

Seznam použitých pramenů:

Monografie:

ŠÁMAL P. a kol. *Trestní řád. Komentář, I. díl. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005.*

Právní předpisy:

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád). In: ASPI [právní informační systém]. WoltersKluwer ČR.

Zákon č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věci v trestním řízení. In: ASPI [právní informační systém]. WoltersKluwer ČR.

Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů). In: ASPI [právní informační systém]. WoltersKluwer ČR.

Zákon č. 99/1963 Sb. *Občanský soudní řád. In: ASPI [právní informační systém]. WoltersKluwer ČR.*

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů. In: ASPI [právní informační systém]. WoltersKluwer ČR.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: ASPI [právní informační systém]. WoltersKluwer ČR.

Judikatura:

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 9. 2015, sp. zn. 1 VSPH 1310/2015-B-59. In: ASPI [právní informační systém]. WoltersKluwer ČR.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 7. 2012, sp. zn. 20 Cdo 3121/2011. In: ASPI [právní informační systém]. WoltersKluwer ČR.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 7. 2012, sp. zn. 20 Cdo 3755/2011. In: ASPI [právní informační systém]. WoltersKluwer ČR.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 9. 2012, sp. zn. 28 Cdo 4279/2011. In: ASPI [právní informační systém]. WoltersKluwer ČR.

Nález Ústavního soudu ze dne 30. 1. 2008, sp. zn. II. ÚS 642/07. In: ASPI [právní informační systém]. WoltersKluwer ČR.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 6 To 23/88. In: ASPI [právní informační systém]. WoltersKluwer ČR.

Ostatní:

Stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství poř. číslo 10/2004 ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů k aplikaci § 5 odst. 6 zákona č. 279/2003 Sb. a ustanovení § 5 odst. 1 in fine zákona č. 265/1992 Sb. In: ASPI [právní informační systém]. WoltersKluwer ČR.

PROBLEMATIKA EXEKUCE SRÁŽKAMI ZE MZDY A JINÝCH PŘÍJMŮ

Mgr. Lukáš Toman

exekutorský koncipient
soudního exekutora Mgr. Lukáše Křivánka,
Exekutorský úřad Karlovy Vary

Úvod

Exekuci srážkami ze mzdy a jiných příjmů, jakožto jeden ze sekundárních způsobů provedení exekuce dle § 58 odst. 2 e.ř. po exekuci příkázáním pohledávky z účtu povinného a jeho manžela u peněžního ústavu, je možné považovat za druhý nejčastější způsob provedení exekuce. V rámci tohoto způsobu provedení exekuce jsou pak ex lege uloženy povinnosti nejen povinnému, ale zejména je značná část povinností uložena plátcům mzdy či jiného příjmu (dále jen „mzdy“) povinného jako zvláštnímu typu poddlužníka (dále jen „plátce mzdy“). Zákonný postup realizace srážek ze mzdy je dle platné právní úpravy zcela závislý na mnoha faktorech, které mohou být pro každou srážku u téhož povinného v různých kalendářních obdobích zcela odlišné. K uvedení nelze než konstatovat, že provádění srážek ze mzdy je pak stíženo ve značné míře častými vadami právě v postupu plátců mzdy povinného při plnění jejich zákonných povinností. Tato mnohdy zásadní pochybení při provádění srážek z důvodu vadného výkladu zákonné úpravy postupu jejich realizace budou řešena dále v rámci tohoto textu.

Dříve je však na místě položit si otázku, zda lze těmto vadám v postupu plátců mzdy předcházet. Plátcům mzdy uvádějí mimo jiné prostřednictvím Svazu průmyslu a dopravy ČR, že jejich povinnosti v rámci exekuce příkázáním pohledávky srážkami ze mzdy jsou natolik administrativně náročné, že jim na technickém a personálním zatížení vznikají velké náklady ve vztahu ke zpracování této agendy. Aktuálně tak je mimo jiné de lege ferenda zvažována možnost plátcům mzdy poskytnout náhradu výdajů spojených právě s prováděním srážek.

Pro úplnost je třeba uvést, že taková možnost by měla být realizována doplněním ustanovení § 270 odst. 2 o.s.ř. o větu „Plátce mzdy má vůči povinnému nárok na paušálně stanovenou jednorázovou náhradu nákladů, které mu vznikly při provádění výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy. Náklady plátce

mzdy jsou náklady výkonu rozhodnutí. Nepostupuje-li plátce mzdy podle § 291 odst. 3, nárok na jednorázovou náhradu nákladů, jež nebyla takto odečtena ze sražených částek před jejich vyplacením nebo zasláním, zaniká.“ Postup pro určení pořadí uspokojení pohledávky zaměstnavatele by pak byl zakotven v doplněném § 279 odst. 1 o.s.ř. o větu „Paušálně stanovená jednorázová náhrada nákladů plátce mzdy se uspokojí před všemi ostatními pohledávkami z první třetiny; nestačí-li tato třetina k její úhradě, uspokojí se před všemi ostatními přednostními pohledávkami z druhé třetiny.“ Charakter pohledávky zaměstnavatele by pak vyplýval z doplněného třetího odstavce § 291 o.s.ř., který by měl mít následující znění: „Paušálně stanovenou jednorázovou náhradu nákladů plátce mzdy odečte ze sražených částek před jejich vyplacením nebo zasláním podle odstavce 1.“

V prvé řadě je na místě se ptát, zda plátce mzdy je subjekt natolik odlišný od jiných třetích osob, kterým jsou v exekučním řízení ukládány povinnosti, aby měl bez nutnosti specifikace vzniklých nákladů, jakož i jejich reálného vyčíslení, příznánu náhradu nákladů, které vznikají s plněním jeho zákonných povinností. Tyto náklady pak mají dle shora navržené úpravy natolik výsostné postavení, že jejich úhrada je postavena dokonce před uspokojení všech přednostních pohledávek. Bez ohledu na výši těchto nákladů nejví se jako přiměřené, aby náhrada plátce mzdy za provedení zákonné povinnosti byla postavena nad, byť částečnou, úhradu vyživovací povinnosti, která i v této nespecifikované výši může být pro oprávněného otázkou existenční. Stejně tak se jeví jako nepřiměřené, že plátce mzdy povinného může bez dalšího uhradit své náklady z provedené srážky, když ostatním subjektům tato možnost započtení není dána a mohou toliko uplatnit své právo na vzniklé náklady za poskytnutou součinnosti u soudního exekutora, avšak nikoliv za splnění své zákonné povinnosti.

Má-li být důvodem pro přiznání této náhrady plátcí mzdy právě opakující se administrativní činnost při každoměsíčním provádění srážek, protože bylo akceptováno uvedené tvrzení plátců mzdy, že toto je administrativně náročné, je spíše na místě zvážit zjednodušení či upřesnění postupu při provádění srážek ze mzdy. Navíc z praxe je možné poznamenat, že plátcí mzdy bez dalšího zpravidla zadávají data do svých informačních systémů, které činí jakékoliv výpočty srážek automatizovaně. Nelze však nezmínit, že ani tento postup není bez problémů, když i v tomto lze odhalit

systemové chyby v metodice zadávání údajů či postupu při výpočtu srážky.

Zjednodušení postupu při srážkách ze mzdy by bylo jistě kvitováno i ze strany soudních exekutorů, neboť má-li plátce mzdy povinného každý měsíc administrativní zátěž ve formě provedených srážek, pak i soudní exekutor má při přijetí této srážky obdobné zatížení, kdy ze skutečností známých či zjištěných v exekuci je povinen prověřit, zda provedená srážka není očividně stížena jednou z dále uvedených vad. Soudní exekutor by pouhým přijetím provedené srážky či nedostatečnou kontrolou, zda případné nezaslání srážky zaměstnavatelem povinného je odůvodněno, mohl poškodit jak povinného, tak oprávněného ve smyslu § 46 odst. 1 e.ř., když by nedbal ochrany jejich práva, která má být realizována právě takovou kontrolou.

Pořadí pohledávek

Jedním z velmi častých problémů na straně plátce mzdy jsou případy, kdy je mu postupně doručeno více exekučních příkazů, usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí aj., a je třeba na straně plátce mzdy určit v jakém pořadí, resp. v čí prospěch je povinen zasílat srážky provedené ze mzdy povinného. Úprava pořadí pohledávek je obsažena v ustanovení § 280 odst. 3 o.s.ř. tak, že pro pořadí pohledávek je rozhodný ten den, kdy bylo plátcí mzdy doručeno rozhodnutí, na jehož základě mu vznikla povinnost provádět srážky ze mzdy či jiného příjmu.

Určitou výjimku z uvedeného pravidla, která způsobuje vadný postup plátce mzdy, pak tvoří situace, kdy povinný nově získal nárok na mzdu od nového plátce (typicky nástup do nového zaměstnání, vznik nároku na výplatu jiného exekučně postižitelného příjmu aj.), přičemž v minulosti již bylo rozhodnuto o provádění srážek ze mzdy. V takovém případě pořadí, které získala pohledávka oprávněného u prvního plátce mzdy postupem dle § 280 odst. 3 o.s.ř., zůstává u nového plátce zachováno, jak vyplývá z § 293 odst. 3 o.s.ř. Soudní exekutor pak v takových případech novému plátcí mzdy doručí usnesení dle § 294 odst. 3 o.s.ř., ve kterém ho vyrozumí o nařízení tohoto způsobu provedení exekuce, seznámí ho s jejím dosavadním průběhem, zejména s výší dosud provedených srážek, uvede, jak vysoká je pohledávka, pro kterou mají být srážky dále prováděny, a jaké je její po-

řadí; současně soudní exekutor vyzve nově zjištěného plátce mzdy, aby ode dne, kdy mu bude usnesení podle tohoto ustanovení doručeno, ve srážkách ze mzdy povinného pokračoval, a upozorní ho na všechny jeho povinnosti při tomto způsobu provedení exekuce. Jak vyplývá z § 293 odst. 3 o.s.ř. povinnost provádět srážky však vzniká novému plátci již okamžikem, kdy se dozví, že je prováděna exekuce srážkami ze mzdy povinného; nedozví-li se o těchto okolnostech nový plátce již dříve, vzniká mu tato povinnost okamžikem, kdy mu je doručeno uvedené usnesení dle § 294 odst. 3 o.s.ř.

Plátci mzdy při plnění shora uvedených povinností pak zaměňují rozhodné datum pro pořadí pohledávky s datem vydání usnesení dle § 294 odst. 3 o.s.ř. Častým jevem je pak za situace, kdy je plátce mzdy tímto usnesením seznámen s dosavadním průběhem, kde je informován, že exekuční příkaz není dosud pravomocný, že plátce mzdy neprovádí srážky, dokud není o právní moci exekučního příkazu vyrozuměn.

Z ustanovení § 280 odst. 3 o.s.ř. vyplývá pro případy, kdy ve stejný den bylo plátci doručeno více rozhodnutí o provádění srážek ze mzdy, a provedená srážka nestačí k uspokojení všech pohledávek, uspokojí se tyto poměrně¹. I tato zdánlivě bezproblémová úprava je v některých případech stižena vadným postupem, když plátce mzdy provede „poměrné“ uspokojení pohledávek tak, že vypočtenou srážku toliko rozdělí počtem pohledávek se stejným pořadím. V uvedeném případě je však nutné postupovat tak, že musí být určen poměr výše vymáhaných pohledávek a stejným poměrem se pak musí rozdělit i provedená srážka.

Na konkrétním případě lze prezentovat, že v případě srážky ze mzdy povinného ve výši 3000,00 Kč je v situaci, kdy první pořadí svědčí pohledávkám doručeným ve stejný den ve výši 10000,00 Kč a 20000,00 Kč, nutné provést srážku ve výši 1000,00 Kč pro pohledávku ve výši 10000,00 Kč a srážku ve výši 2000,00 Kč pro pohledávku ve výši 20000,00 Kč. Správný postup výpočtu je ten, že se sečte výše pohledávek – celkem tedy 30000,00 Kč – a poměr se stanoví tak, že provedená srážka ve výši 3000,00 Kč se určí podílem této srážky k uvedenému součtu. V daném

případě $3000 \div 30000 = 0,1$. Tímto poměrem se pak vynásobí jednotlivé pohledávky – tedy $0,1 \times 10000 = 1000,00$ Kč a $0,1 \times 20000 = 2000,00$ Kč. Výsledné částky představují poměrné srážky na jednotlivé pohledávky.

Nařízení a provádění srážek

Srážky ze mzdy je dle § 282 odst. 1 o.s.ř. plátce mzdy povinen provádět od okamžiku, kdy mu byl doručen exekuční příkaz srážkami ze mzdy nebo exekuční příkaz srážkami z jiných příjmů povinného. K uvedenému je třeba upozornit na často opomíjenou skutečnost, že povinnost plátce mzdy provádět srážky se tak vztahuje na veškeré dosud nevyplacené mzdy povinného k datu doručení exekučního příkazu. V případě, že exekuční příkaz byl doručen plátci mzdy např. bezprostředně před vyplacením mzdy povinnému, je plátce mzdy povinen vypočítat srážku i z této nevyplacené mzdy; toto platí i v případě, že pracovní poměr již skončil, ale povinnému dosud mzda vyplacena nebyla². V souvislosti s touto skutečností je rovněž nutné upozornit, že je-li exekuční příkaz plátci mzdy doručen až poté, co již byla část měsíční mzdy povinnému vyplacena, plátce mzdy nepřihlíží k již provedené výplatě mzdy a srážky je povinen provést tak, jako by povinný měl za celý příslušný kalendářní měsíc právo jen na mzdu, která mu k okamžiku doručení exekučního příkazu vyplacena nebyla, jak vyplývá z § 285 odst. 2 o.s.ř.

Změna výše srážky určené dle zákonného postupu je však možná pouze v případě, že se dohodne povinný a oprávněný na nižším rozsahu srážky, avšak i zde platí, že zaměstnavatel má povinnost provádět srážky v zákonném rozsahu, dokud k jinému postupu není ze strany soudního exekutora vyzván. Rovněž platí, že měla-li by výše srážky, která byla mezi povinným a oprávněným dohodnuta, přesáhnout rozsah stanovený zákonem, provede se jen do této výše (viz § 287 odst. 1 o.s.ř.). Nikterak nejsou výjimečné situace, kdy povinný, který pobírá mzdu mírně převyšující úroveň minimální mzdy, sdělí plátci mzdy, že má provádět srážky v určitém, tj. pak vyšším rozsahu, avšak takový postup není bez dalšího

¹ ČULÍK, L. Výkon rozhodnutí a exekuce srážkami ze mzdy (důchodu) 1. část. Národní pojištění. 2011, roč. 42, č. 8 – 9, ISSN 0323-2395, s. 61 – 67.

² BUREŠ, Jaroslav. Občanský soudní řád: komentář. 7. vyd. Praha: C.H. Beck, 2006. Beckova edice komentované zákony. ISBN 80-717-9378-7, s. 2319.

možný. Zamýšlí-li povinný provádět dobrovolné dílčí úhrady, je nutné tyto provádět mimo rozsah exekuce srážkami ze mzdy tak, aby nedošlo k překročení povoleného rozsahu srážek ze mzdy.

Na tomto místě je rovněž třeba upozornit na určité zvláštní situace při provádění srážek, které často nejsou plátcem mzdy reflektovány. Jedná se například o povinnost plátce mzdy ve smyslu § 286 odst. 1 o.s.ř., dle něhož dochází-li k výplatě mzdy za několik měsíců najednou, je třeba vypočítat srážky za každý měsíc zvlášť. V případě, že plátce mzdy vyplácí měsíční mzdu nadvakrát (zálohu a vyúčtování), může provést srážky ze mzdy povinného již ze zálohy, avšak výplatu provedené srážky uskuteční až po uplynutí příslušného kalendářního měsíce³, za nějž je mzda vyplácena (§ 285 odst. 1 o.s.ř.).

K rozsahu provádění srážek je pak závěrem možné uvést, že plátce mzdy má povinnost provádět srážky ze mzdy povinného až do úplného uspokojení povinnosti, která byla uvedena v exekučním příkazu (§ 284 odst. 1 o.s.ř.). Teprve poté, co plátce mzdy provede srážky v rozsahu stanoveném v exekučním příkazu, je jeho povinnost provést srážky ze mzdy dle exekučního příkazu splněna. I zde je častým negativním jevem, že plátce mzdy opomine zohlednění běžícího nekapitalizovaného úroku či úroku z prodlení⁴, a přestane plnit svou povinnost dříve, než dojde k uspokojení celé povinnosti tak, jak byla stanovena v exekučním příkazu.

Výplata provedených srážek

Často řešenou otázkou je i rozhodný den, kdy má plátce mzdy povinnost zaslat soudnímu exekutorovi již provedené srážky. Ve smyslu § 283 o.s.ř. ve spojení s § 52 odst. 3 e.ř. sraženou částku poukáže plátce mzdy na účet soudního exekutora poté, co obdrží vyrozumění o zápisu doložky provedení exekuce do rejstříku zahájených exe-

kucí a nabytí právní moci příslušného exekučního příkazu. I zde je však častý takový postup plátce mzdy, který provede odeslání provedených srážek ze mzdy povinného až v době, kdy u plátce mzdy nastane výplatní termín. Takový postup plátce mzdy však nekoresponduje s řádným postupem, kdy je v uvedeném třeba rovněž upozornit, že takový postup má zejména vliv na výši vymáhané povinnosti, když dochází k běhu úroků, jsou-li součástí vymáhané povinnosti, a pozdějším zasláním provedené srážky tak dochází k nárůstu vymáhané povinnosti. Za takové situace pak může dojít i invazivnějšímu způsobu provedení exekuce, když výše srážek bude v zjevném nepoměru k výši vymáhané povinnosti. Je rovněž třeba doplnit, že plátce mzdy je povinen srážku vyplatit, i když sám má vůči povinnému peněžitou pohledávku, kterou by si jinak mohl započíst (§ 291 odst. 2 o.s.ř.).

Několik plátců mzdy

V případě, že pobírá povinný mzdu od několika plátců, vztahuje se provádění exekuce srážkami ze mzdy na všechny jeho mzdy (§ 297 odst. 1 o.s.ř.). V případě, že soudní exekutor rozhodl o exekuci srážkami ze mzdy povinného, určí jednotlivým plátcům, jakou část nezabavitelné částky nemají ze mzdy povinného srážet. Povinností plátce mzdy je oznámit soudnímu exekutorovi skutečnost, že u něho příjem povinného nedosahuje ani uvedené části nezabavitelné částky; soudní exekutor v takovém případě znovu určí, jakou část nezabavitelné částky má každý plátce srážet. Soudní exekutor rovněž může stanovit, aby prováděl srážky pouze některý z plátců mzdy a aby ostatní v provádění srážek zatím nepokračovali (§ 298 odst. 1 o.s.ř.).

Ve vztahu k výše uvedenému je možno se v praxi setkat s případy, kdy plátce mzdy nedokáže zohlednit při provádění srážek skutečnost, že má povinnému ponechat pouze určitou část nezabavitelné částky, přičemž pak dojde k nesprávnému určení výše srážky nebo tato skutečnost není zohledněna ze strany plátce mzdy vůbec. V dalších případech pak plátce mzdy nesplní svou povinnost a neoznámí soudnímu exekutorovi, že příjem povinného nedosahuje ani výše té části nezabavitelné mzdy, kterou mu má tento plátce mzdy ponechat. V takovém případě soudní exekutor nemůže tuto skutečnost zohlednit a změnit určení nezabavitelné částky,

³ BUREŠ, Jaroslav. Občanský soudní řád: komentář. 7. vyd. Praha: C.H. Beck, 2006. Beckova edice komentované zákony. ISBN 80-717-9378-7, s. 2327.

⁴ Občanský soudní řád: komentář. V Praze: C.H. Beck, 2013. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-506-0, s. 984.

čímž dochází k poškození povinného, kterému druhý plátce mzdy provádí srážky ve větším rozsahu.

Postup při výpočtu výše srážky

Nejzásadnější a nejproblematictější otázkou v případě exekuce srážkami ze mzdy je však samotný postup při výpočtu výše srážky, která má být ze mzdy povinného provedena. V následujících odstavcích je pak obecně uveden postup takového výpočtu s upozorněním na problematiku úseky provádění srážek.

V první řadě je třeba uvést, že srážky se provádějí vždy z čisté mzdy povinného. Ustanovení § 277 odst. 1 o.s.ř. pak uvádí, že plátce mzdy vypočte čistou mzdu tak, že se od mzdy povinného odečte záloha na daň z příjmů fyzických osob srážkou z příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků, pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na veřejné zdravotní pojištění. Současně je pak stanoveno, že srážené částky se vždy vypočtou podle podmínek a sazeb platných pro povinného v měsíci, za který se čistá mzda zjišťuje. Je nutné upozornit, že dle ustanovení § 277 odst. 2 o.s.ř. se do čisté mzdy započítávají i čisté odměny za vedlejší činnost, kterou zaměstnanec vykonává u toho, u koho je v pracovním poměru. Nezapočítávají se však do ní částky poskytované na náhradu nákladů spojených s pracovním výkonem, a to zejména při pracovních cestách.⁵

Z takto určené čisté mzdy povinného nesmí být sražena tzv. nezabavitelná částka, přičemž způsob jejího výpočtu je stanoven v nařízení vlády č. 595/2006 Sb., o způsobu výpočtu základní částky, která nesmí být sražena povinnému z měsíční mzdy při výkonu rozhodnutí, a o stanovení částky, nad kterou je mzda postižitelná srážkami bez omezení (nařízení o nezabavitelných částkách), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „nařízení“), tak, jak je vysvětleno dále.

Uvedené nařízení vlády v § 1 odst. 1 stanoví, že nezabavitelná částka je rovna úhrnu dvou třetin součtu částky životního minima jednotlivce a částky normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu podle zvláštního právního předpisu

na jednu osobu podle zvláštního právního předpisu na osobu povinného, a jedné čtvrtiny nezabavitelné částky na každou osobu, které je povinen poskytovat výživné; takovou osobou je pak například nezaopatřené dítě či jiná osoba, jíž je povinný ze zákona povinen poskytovat výživné (nejedná se však o dítě druhá, který žije ve společné domácnosti a není dítětem povinného). Je třeba uvést, že uvedené nemá být vykládáno tak, že jsou vypočteny dvě třetiny částky životního minima jednotlivce a k tomuto připočtena celá částka normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu, ale že je nejprve proveden součet těchto částek a posléze vypočteny z tohoto součtu dvě třetiny. Opomíjenou skutečností je však i to, zda je povinný povinen poskytovat výživné, a zda je třeba započíst výše uvedenou jednu čtvrtinu nezabavitelné částky.

Je třeba pak rovněž uvést, že dle § 1 odst. 2 uvedeného nařízení vlády se na manžela povinného započítává jedna čtvrtina nezabavitelné částky, i když má samostatný příjem. Na dítě, jež manželé společně vyživují, se započítává jedna čtvrtina nezabavitelné částky každému manželovi zvlášť, jsou-li srážky prováděny ze mzdy obou manželů. Jedna čtvrtina nezabavitelné částky se nezapočítává na žádného z těch, v jejichž prospěch byla nařízena exekuce nebo výkon rozhodnutí pro pohledávky výživného, jestliže exekuce nebo výkon rozhodnutí dosud trvá. Je však nutno poznamenat, že je na povinném, aby plátcí mzdy doložil příslušné listiny o vyživovaných osobách⁶. Skutečnost, že plátce mzdy nezohledňuje manžela povinného, ač je mu znám, či skutečnost, že provádí i srážky ze mzdy povinného pro uspokojení výživného, avšak i nadále započítává i jednu čtvrtinu nezabavitelné částky na tuto osobu, je rovněž skutečností, která může být ze strany plátce mzdy opomenuta.

V ustanovení § 3 nařízení vlády je obsaženo pravidlo, že základní částka, která nesmí být povinnému sražena z měsíční mzdy, se zaokrouhluje na celé koruny nahoru.

Po odečtení nezabavitelné částky od čisté mzdy povinného je dále nutno zkoumat, zda zbytek čisté mzdy nepřesahuje součet částky životního minima jednotlivce a částky normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu pro byt užíva-

⁵ Občanský soudní řád: komentář. V Praze: C.H. Beck, 2013. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-506-0, s. 967.

⁶ BREBURDA, Jan. Exekuce srážkami ze mzdy. Olomouc: ANAG, 2013. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7263-997-7, s. 85

ný na základě nájemní smlouvy v obci od 50 000 do 99 999 obyvatel, neboť v souladu s § 2 nařízení vlády se částka, nad kterou zbytek čisté mzdy vypočtené podle § 279 odst. 1 věty první občanského soudního řádu přesahuje takto vypočtenou hodnotu, srazí bez omezení. Skutečnost, že určitá část mzdy je sražena bez omezení, může být častým problémem, neboť z praxe je nutné uvést, že existuje obecné povědomí o rozdělení zbytku mzdy na třetiny, avšak tento postup již tak obecně znám není, a proto je i opomíjen.

Po odečtení nezabavitelné částky se pak postupem dle § 279 odst. 1 o.s.ř. takto zjištěný zbytek čisté mzdy zaokrouhlí směrem dolů na částku dělitelnou třemi a vyjádřenou v celých korunách. Částka (méně než 3,00 Kč), o kterou byl zbytek čisté mzdy zaokrouhlen, se vyplatí povinnému. Uvedené je pak kruciální pro prvotní určení, zda plátce mzdy povinného provádí srážky řádně. Představuje-li srážka částku, která není v celých korunách, lze mít důvodně za to, že plátce mzdy neprovedl srážku řádně.

Zaokrouhlený zbytek čisté mzdy se následně rozdělí na třetiny. Přesahuje-li však zbytek čisté mzdy součet částky životního minima jednotlivce a částky normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu, dělí se na třetiny jen ta částka nepřesahující tento součet.

Vzniklé třetiny jsou dále použity takto:

1. třetina je určena k vydobytí nepřednostních pohledávek, případně přednostních pohledávek neuspokojených v druhé třetině,
2. třetina slouží jen k vydobytí přednostních pohledávek, a pokud takových není, vyplatí se povinnému,⁷
3. třetina se vždy vyplatí povinnému.

Povinnému jsou ze mzdy vypláceny následující částky:

- a) základní nezabavitelná částka – viz postup výše,
- b) částka vzniklá zaokrouhlením zbytku čisté mzdy (méně než 3,00 Kč),
- c) třetí třetina zbytku čisté mzdy – vždy bez dalšího,

d) druhá třetina zbytku čisté mzdy, není-li u povinného evidována žádná přednostní pohledávka.

Přednostní pohledávky

Dochází-li ke srážkám na přednostní pohledávku (přednostní pohledávky jsou pak uvedeny v § 279 odst. 2 o.s.ř.) z druhé třetiny zbytku čisté mzdy, uspokojí se z ní nejprve bez zřetele na pořadí pohledávky výživného a teprve pak podle svého pořadí ostatní přednostní pohledávky. Nepostačí-li druhá třetina k uspokojení všech pohledávek výživného, uspokojí se nejprve běžné výživné všech oprávněných a pak teprve nedoplatky výživného za dřívější dobu. Dlužné výživné se uspokojuje podle poměru běžného výživného. Nebylo-li by však z druhé třetiny kryto ani běžné výživné všech oprávněných, rozdělí se mezi ně částka sražená z druhé třetiny poměrně podle výše běžného výživného bez ohledu na výši nedoplatků.⁸

Na tomto místě je třeba upozornit, že pokud přednostní pohledávky, případně jejich části, nemohly být uspokojeny z druhé třetiny, přesouvají se do třetiny první, avšak zde ztrácejí svou přednostní povahu⁹. Je-li tedy doručen nejprve exekuční příkaz soudního exekutora na nepřednostní pohledávku a až poté exekuční příkaz soudního exekutora na přednostní pohledávku, je v případě uspokojování z první třetiny třeba nejprve zohlednit lepší pořadí dříve doručeného exekučního příkazu. Je-li plně uspokojena pohledávka z tohoto exekučního příkazu, je možné teprve až poté provést uspokojení přednostní pohledávky z přebytku z první třetiny. V první třetině jsou v souladu se shora uvedeným veškeré pohledávky (přednostní i nepřednostní) uspokojovány podle svého pořadí.

Z praxe je však třeba uvést, že plátci mzdy povinného často vnímají přednostní pohledávku jako prioritní, přičemž zahájí provádění srážek z prvé třetiny bez ohledu na rozhodné datum. Je pak častým jevem, že plátce mzdy povinného sice

⁸ Občanský soudní řád: komentář. V Praze: C.H. Beck, 2013. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-506-0, s. 978.

⁹ TRIPES, Antonín. Exekuce v soudní praxi. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2001. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-717-9489-9, s. 240-241.

⁷ Občanský soudní řád: komentář. V Praze: C.H. Beck, 2013. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-506-0, s. 971.

oznámí soudnímu exekutorovi, že počal srážet na přednostní pohledávku, aniž by sdělil rozhodné skutečnosti. Poté, co je o výše uvedeném postupu soudním exekutorem poučen, vyjde ex post najevo, že nepostupoval v uvedeném případě řádně.

Další povinnosti zaměstnavatele

Občanský soudní řád stanoví plátcům mzdy i celou řadu dalších povinností, kdy se lze často setkat s případy, kdy plátcem mzdy ani tyto povinnosti neplní. Jedná se zejména o povinnost toho, kdo přijímá zaměstnance do práce, vyžádat si od něho potvrzení vystavené tím, u koho naposledy pracoval, o tom, zda byla nařízena exekuce nebo výkon rozhodnutí srážkami z jeho mzdy, kterým soudem (soudním exekutorem) a v čí prospěch. Takové potvrzení je povinen každý zaměstnavatel vydat zaměstnanci, který u něho přestal pracovat (§ 294 odst. 1 o.s.ř.).

K uvedenému se pak úzce váže povinnost, kdy zjistí-li ten, u koho povinný nastoupil nově do práce, že exekuce byla prováděna srážkami ze mzdy, oznámit to bez odkladu soudnímu exekutorovi, který exekuční příkaz vydal (§ 294 odst. 2 o.s.ř.).

Plátcem mzdy má rovněž stanovenu povinnost do jednoho týdne oznámit všem soudním exekutorům, od kterých obdržel exekuční příkaz srážkami ze mzdy, že u něho přestal povinný pracovat. Zároveň jim zašle vyúčtování srážek, které ze mzdy povinného provedl a oznámí jim, na jaký exekuční příkaz srážky poukázal, pro které pohledávky a jakými soudními exekutory byly exekuční příkazy srážkami ze mzdy vydány a jaké pořadí mají tyto pohledávky (§ 295 odst. 2 o.s.ř.). Častý postup plátců mzdy je však ten, že oznámí toliko konec pracovního poměru, avšak vyúčtování srážek nezašlou. V ojedinělých případech pak zašle toto pouze soudnímu exekutorovi, který nařídil exekuci srážkami ze mzdy, v jejíž prospěch byly prováděny srážky.

Závěr

Z výše uvedeného je zjevné, že srážky ze mzdy představují komplexní problematiku, kdy počet jednotlivých výpočetních kroků a rozhodných skutečností nejen pro určení výše srážky, ale i její pořadí, pouze maximalizuje míru pravděpo-

dobnosti vzniku chyby ze strany plátce mzdy. Jeví se jako vhodnějším řešením změna postupu při výpočtu srážky ze mzdy, např. změnou způsobu výpočtu nezabavitelné částky, než plátcům mzdy přiznávat nárok na úhradu nákladů spojených s plněním zákonných povinností. Za současného stavu pak vzniká nejen zatížení plátce mzdy povinného, ale rovněž i soudního exekutora, který je nucen přezkoumávat každou provedenou srážku. Nezbyvá než podotknout, že by měl i povinný přispět k tomu, aby bylo ověřeno, že jsou srážky prováděny řádně, a provádět pravidelný přezkum provedených srážek. V opačném případě pak může být srážka provedena vadným postupem zaměstnavatele, který nebude odhalen, v jiném než zákonném rozsahu, čímž dojde k poškození práv účastníků exekučního řízení.

Seznam použitých pramenů

- Knihy a další tištěné publikace*
 BREBURDA, Jan. *Exekuce srážkami ze mzdy*. Olomouc: ANAG, 2013-. *Práce, mzdy, pojištění*. ISBN 978-80-7263-997-7.
 BUREŠ, Jaroslav. *Občanský soudní řád: komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. *Beckova edice komentované zákony*. ISBN 80-717-9378-7.
 ČULÍK, L. *Výkon rozhodnutí a exekuce srážkami ze mzdy (důchodu) 1. část. Národní pojištění*. 2011, roč. 42, č. 8 – 9, ISSN 0323-2395.
Občanský soudní řád: komentář. V Praze: C. H. Beck, 2013. *Beckova edice komentované zákony*. ISBN 978-80-7400-506-0.
 TRIPES, Antonín. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2001. *Beckovy příručky pro právní praxi*. ISBN 80-717-9489-9.

Právní předpisy

- Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.*
Zákon č. 99/1963, občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

NÁLEŽITOSTI PŘIHLÁŠKY POHLEDÁVKY VĚŘITELE DO EXEKUCE PRODEJEM NEMOVITÝCH VĚCÍ A JEJÍ SPECIFIKA

Mgr. Tereza Pokorná
exekutorská kandidátka
soudního exekutora Mgr. Petra Polanského,
Exekutorský úřad Liberec

Úvod

Prodej nemovitých věcí povinného je jedním ze způsobů provedení exekuce a jako jeden z mála umožňuje uspokojení i jiných dluhů povinného, než pouze toho, pro který byla exekuce nařízena. Podmínkou uspokojení i jiných pohledávek než pouze pohledávky oprávněného z probíhající exekuce a nákladů exekuce, je včasné a řádné podání přihlášky pohledávky dalšího věřitele povinného do probíhajícího exekučního řízení.

Náležitosti přihlášek a lhůtu pro jejich podání upravuje i pro exekuční řízení zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o.s.ř.“) ve svém ustanovení § 336f. Zákonné úpravy přihlášek pohledávek se podstatně dotkla novela o.s.ř. provedená zákonem č. 396/2012 Sb., a to s účinností od 1. 1. 2013. Dle přechodných ustanovení této novely se řízení zahájena přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona dokončí podle dosavadních právních předpisů¹. Pokud tedy bylo exekuční řízení zahájeno do 31. 12. 2012, dokončí se dle přechodných ustanovení novely celé toto řízení podle dosavadní právní úpravy.

Rozlišení právních režimů exekučních řízení dle roku zahájení, které věřitel vyčte v čísle jednacím uvedeném na dra-

¹ Č. II bod 1 zák. č. 396/2012 Sb.

žební vyhláše, by pro něj tudíž mělo být ve většině případů přehledné a směrodatné. Avšak v případě změny soudního exekutora pověřeného vedením exekuce, ke které může v průběhu řízení dojít a při které dochází ke změně spisové značky řízení, tomu tak být nemusí. Číslo za lomítkem pak již neoznačuje rok zahájení exekučního řízení, ale rok předání exekučního řízení novému exekutorovi. Vodítkem pro věřitele, podle kterého poznají, dle jaké právní úpravy je v konkrétním řízení o prodeji nemovitých věcí povinného postupováno, tedy může být informace v poučení dražební vyhlášky, zda je proti této dražební vyhláše přípustné odvolání či nikoli. Dle staré právní úpravy (platné do 31. 12. 2012) bylo proti dražební vyhláše odvolání přípustné. V nové právní úpravě (platné od 1. 1. 2013) již odvolání proti dražební vyhláše přípustné není.

Jelikož je tedy právní úprava rozdělena novelou č. 396/2012 Sb. na úpravu „starou“ a „novou“, bude nejprve vyložena úprava nová, která se v praxi bude vyskytovat nejčastěji, a následně budou uvedeny odlišnosti, které platily ve staré právní úpravě.

Náležitosti přihlášky pohledávky

Ustanovení § 336f o.s.ř. obsahuje náležitosti přihlášek pohledávek, způsob a lhůtu pro jejich uplatnění. Věřitel, který má pohledávku zajištěnou zástavním právem k nemovité věci nebo který má proti povinnému pohledávku přiznanou rozhodnutím, smírem nebo jiným titulem uvedeným v § 274 (vymahatelnou pohledávku), může ji do řízení přihlásit nejpozději do zahájení dražebního jednání.

Oprávněný svou pohledávku, pro kterou je vedeno exekuční řízení, ve kterém byla nařízena dražba nemovitých věcí povinného, nemusí do řízení přihlašovat. Eviduje-li však oprávněný za povinným další vymahatelnou nebo zajištěnou pohledávku, je třeba, aby ji do řízení přihlásil řádně a včas stejně jako ostatní věřitelé.

Do řízení vedeného proti povinnému může být přihlášena též pohledávka věřitele manžela povinného, která vznikla za trvání manželství povinného a jeho manžela, jsou-li exekucí postiženy nemovité věci patřící do společného jmění manželů.²

Do řízení mohou být tedy přihlášeny dva typy pohledávek:

- a) pohledávky zajištěné zástavním právem k dražené nemovité věci,
- b) pohledávky přiznané rozhodnutím, smírem nebo jiným titulem uvedeným v § 274 o.s.ř. (vymahatelné pohledávky).

Dlužníkem z pohledávky, která je zajištěna zástavním právem k dražené nemovité věci, nemusí být vždy povinný. Povinný může být v postavení tzv. zástavního dlužníka, který není totožný s osobou dlužníka z hlavního závazkového vztahu (tzv. obligační dlužník).

„Vymahatelnou pohledávkou se rozumí taková pohledávka, jejíž splnění lze vynutit cestou výkonu rozhodnutí (exekuce), tj. pohledávka, která byla věřiteli přiznána vykonatelným rozhodnutím nebo jiným titulem, podle kterého lze nařídit výkon rozhodnutí či exekuci“.³ Jedná se tedy o pohledávky přiznané soudním rozhodnutím, správním rozhodnutím či například notářským zápisem se svolením k vykonatelnosti. Nelze tedy úspěšně přihlásit pohledávku na nákladech právního zastoupení věřitele, která nebyla přiznána exekučním titulem.

Vedle obecných náležitostí podání dle ust. § 42 o.s.ř. musí přihláška pohledávky obsahovat náležitosti dle § 336f odst. 2 o.s.ř.

Přihláška pohledávky musí obsahovat:

- a) výši pohledávky a jejího příslušenství, jejíž uspokojení se věřitel domáhá,
- b) vyčíslení pohledávky ke dni konání dražby,
- c) údaj o tom, do jaké skupiny pohledávka patří,
- d) skutečnosti významné pro pořadí pohledávky.

Věřitel tedy musí ve své přihlášce pohledávku řádně specifikovat a uvést její výši. Jsou-li přihlašovány též úroky a úroky z prodlení, je třeba je vyčísřit tak, že „přihlašovatel uvede procentní sazbu úroku a konkrétní částku, ze které úrok požaduje, nebo že uvede výši úroku přesnou částkou; vždy však musí uvést dobu, za kterou úroky požaduje.“⁴ Pokud věřitel přihlašuje i úroky v budoucnu splatné, je třeba je vyčísřit ke dni konání dražby. Stejným způsobem je třeba pohledávku vyčísřit, pokud věřitel přihlašuje jinou pohledávku, jejíž výše se v průběhu času mění (např. výživné).

² JIRSA, Jaromír, a kol. Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1. 4. 2014, kniha V. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, str. 370.

³ TRIPES, Antonín. Exekuce v soudní praxi. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2006, str. 500.

⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 11. 2012, sp. zn. 20 Cdo 918/2011.

Nově je věřiteli uložena povinnost uvést, do jaké skupiny dle ust. § 337c odst. 1 o.s.ř. jeho pohledávka patří, a dále uvést skutečnosti významné pro pořadí pohledávky dle ust. § 337c odst. 5 o.s.ř. Věřitel je tedy povinen uvést, zda je jeho pohledávka například pohledávkou zajištěnou či pohledávkou oprávněného z přerušené exekuce, zda se jedná o nedoplatek výživného, pohledávku daní a poplatků, pohledávku újmy na zdraví způsobenou trestným činem či zda se jedná o jinou pohledávku.

V praxi často dochází k situaci, kdy věřitelé přihlašují své pohledávky jako další oprávnění dle ust. § 335 odst. 2 o.s.ř. Avšak v exekučním řízení rozhoduje o způsobu provedení exekuce soudní exekutor a přistoupení dalšího oprávněného je tak v exekučním řízení pojmově vyloučeno.⁵

Věřitelé, kteří pro vymožení svých pohledávek již také zahájili exekuční řízení, často opomíjí úpravu tzv. oprávněného z přerušené exekuce dle ust. § 14 odst. 1 zák. č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí. Byl-li v exekučních řízeních (či v řízení o výkonu rozhodnutí prodejem nemovitých věcí), která jsou vedena proti totožnému povinnému, vydán exekuční příkaz postihující tytéž nemovité věci, může oprávněný z přerušené exekuce přihlásit svou pohledávku do prováděné exekuce s tím, že skupina a pořadí, které má pohledávka v přerušené exekuci, mu při rozvrhu rozdělovací podstaty v prováděné exekuci zůstává zachováno. Oprávněnému z přerušené exekuce je tedy zachována skupina a pro pořadí takovéto jeho pohledávky je rozhodné datum zahájení přerušeno exekučního řízení, tedy den, kdy byl soudnímu exekutorovi doručen exekuční návrh či soudu návrh na nařízení výkonu rozhodnutí prodejem nemovitých věcí povinného.

V praxi často dochází k situaci, kdy věřitelé, kteří jsou zároveň oprávněnými z přerušené exekuce, toto své výhodné postavení opomíjí a přihlašují pohledávku jako zajištěnou exekutorským zástavním právem, pro jejíž pořadí je rozhodný den, kdy došlo ke vzniku zástavního práva, tedy den, kdy byl katastrálnímu úřadu doručen exekuční příkaz zřízením zástavního práva. Tento okamžik však nastává později, než samotný okamžik doručení exekučního návrhu, pokud nebylo zástavní právo či exekutorské zástavní právo dle ust. § 73a zák. č. 120/2001 Sb., exekuční řád, zřízeno dříve, než bylo pro tutéž pohledávku zahájeno exekuční řízení, ve kterém byl vydán i exekuční příkaz prodejem nemovitých věcí.

Rozhodné skutečnosti určující nejvýhodnější pořadí pohledávky při rozvrhu rozdělovací podstaty by proto měli věřitelé pečlivě zkoumat.

Zároveň s uvedením informací o pohledávce, její výši, skupině a pořadí, musí věřitel k přihlášce přiložit listiny prokazující, že jde o vymahatelnou či zajištěnou pohledávku, a z nichž bude zřejmý nárok věřitele a okolnosti rozhodné pro skupinu a pořadí pohledávky, ledaže by tyto skutečnosti vyplývaly z obsahu spisu (např. z výpisu listu vlastnictví či jiných listin obsažených ve spisu, i když samotný přihlašovatel listinu nepředložil⁶). Tyto listiny musí být doloženy zároveň s přihláškou či nejpozději do zahájení dražebního jednání a měly by být věřitelem doloženy jako listiny kvalifikované, tj. vydané nebo ověřené státním orgánem nebo notářem. Nepostačuje tedy předložení pouhých neověřených fotokopíí.⁷

Má-li věřitel v úmyslu přihlásit svou vymahatelnou pohledávku jako zajištěnou zástavním právem, musí toto zástavní právo doložit do zahájení dražebního jednání.⁸ Stejně tak v případě, že došlo k přechodu či převodu pohledávky po vydání exekučního titulu, musí věřitel tuto skutečnost doložit.

Je-li pohledávka věřitele neúplná, neobsahuje-li všechny stanovené náležitosti či k ní nejsou přiloženy všechny potřebné listiny, soudní exekutor věřitele vyzve dle ust. § 43 o.s.ř. k jejímu doplnění. Nebude-li přihláška včas a řádně doplněna, soudní exekutor dle ust. § 336f odst. 4 o.s.ř. přihlášku odmítne.

Stejně tak bude odmítnuta přihláška věřitele, která byla podána opožděně, tzn. po zahájení prvního dražebního jednání.

Proti usnesení, kterým byla přihláška jako opožděná či jako neúplná odmítnuta, není odvolání přípustné.

Jelikož věřitel ve své přihlášce vyčísluje pohledávku včetně příslušenství ke dni konání dražby a k rozvrhu rozdělovací podstaty dochází až s delším časovým odstupem, může v dané době dojít ke změně výše této pohledávky (např. její částečným uhrazením). Věřitel je tedy dle ust. § 336f

⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2005, sp. zn. 20 Cdo 443/2005.

⁷ JIRSA, Jaromír, a kol. Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1. 4. 2014, kniha V. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, str. 371.

⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2006, sp. zn. 20 Cdo 400/2006.

⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 2. 2010, sp. zn. 20 Cdo 4463/2007.

odst. 5 o.s.ř. povinen bezodkladně oznámit soudnímu exekutorovi změny týkající se přihlášky, ke kterým došlo po jejím doručení soudnímu exekutorovi. Pokud věřitel tyto změny neoznámí, odpovídá za škodu, která by tímto neoznámením vznikla. O tomto je věřitel poučen v oznámení dle ust. § 336p odst. 1 o.s.ř. V tomto oznámení jsou zároveň uvedeny přihlášené pohledávky, včetně sdělení věřitelů o jejich zařazení do skupiny a pořadí v této skupině, a dále přihlášky, které byly odmítnuty (včetně důvodu jejich odmítnutí).

Rozdíly v úpravě platné pro řízení zahájená do 31. 12. 2012

Pro řízení, ve kterých se postupuje dle úpravy před novelou provedenou zák. č. 396/2012 Sb., platí totožně, že lze přihlásit pouze pohledávky vymahatelné nebo pohledávky zajištěné zástavním právem na dražených nemovitých věcech. Liší se však možnost přihlášení dalších pohledávek oprávněného. Oprávněný může přihlásit i jiné pohledávky odlišné od pohledávky, pro jejíž vymožení je vedeno exekuční řízení, ve kterém je prováděna dražba nemovitých věcí povinného, avšak pouze tehdy, jestliže mu byly přiznány rozhodnutím, smírem nebo jiným titulem uvedeným v § 274 o.s.ř. po právní moci usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí. Pro pohledávky oprávněného zajištěné zástavním právem toto omezení neplatí.

Významným rozdílem v přihláškách podávaných dle „staré“ právní úpravy je skutečnost, že věřitel není povinen vyčíslovat pohledávku ke dni konání dražby, neboť toto je povinen učinit v případě své přítomnosti na rozvrhovém jednání při tomto jednání a to ke dni rozvrhového jednání, a dále není povinen uvést údaj o tom, do jaké skupiny pohledávka patří a skutečnosti významné pro pořadí pohledávky, neboť toto je též povinen učinit při rozvrhovém jednání. Věřitel není také povinen oznamovat soudnímu exekutorovi bezodkladně změny týkající se přihlášky, neboť případnou změnu výše pohledávky sdělí při vyčíslení své pohledávky při rozvrhovém jednání.

Není-li v přihlášce pohledávky uvedena výše pohledávky a jejího příslušenství, jejíhož uspokojení se věřitel povinného domáhá, pak se k takovéto přihlášce nepřihlíží. Pokud není vyčísleno např. pouze příslušenství pohledávky, pak se k přihlášce nepřihlíží pouze v této části. Podstatným rozdílem oproti „nové“ právní úpravě je to, že soudní exekutor není povinen vyzývat přihlašovatele dle ust. § 43 o.s.ř. k odstranění vad přihlášky, „ale ani vyhledávat (vyžadovat po přihlašovatel, popř. jiném subjektu) listiny prokazující způsobilost přihlášené pohledávky k rozvrhu rozdělované podstaty. K neúplné, nesrozumitelné nebo nejasné přihlášce,

stejně jako k přihlášce nepodložené kvalifikovanými listinami soud prostě nepřihlíží.“⁹

Závěr

Ačkoli tedy přihláška pohledávky věřitele do řízení není složitým podáním a její náležitosti jsou zákonem poměrně jasně specifikovány, činí řádné a včasné podání přihlášky velkému množství věřitelů a jejich právním zástupcům potíže. Věřitelé by však při podávání přihlášek neměli být lehkovážní, neboť nesplnění zákonných požadavků může mít negativní důsledky pro uspokojení jejich pohledávek, zejména nevlastní-li povinný žádný další hodnotný majetek.

Seznam použitých pramenů:

Seznam literatury:

BUREŠ, Jaroslav, DRÁPAL Ljubomír a KRČMÁŘ Zdeněk. *Občanský soudní řád: komentář. II. díl. 7. vyd. Praha: C.H.Beck, 2006. ISBN 80-7179-378-7*

JIRSA, Jaromír, a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1. 4. 2014, kniha V. Praha: Havlíček Brain Team, 2014. ISBN 978-80-87109-50-2*

TRIPES, Antonín. *Exekuce v soudní praxi. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2006. ISBN 80-7179-489-9*

Seznam právních předpisů:

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád)

Zákon č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí

Seznam soudních rozhodnutí:

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2005, sp. zn. 20 Cdo 443/2005

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2005, sp. zn. 20 Cdo 443/2005

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2006, sp. zn. 20 Cdo 400/2006

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 2. 2010, sp. zn. 20 Cdo 4463/2007

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 11. 2012, sp. zn. 20 Cdo 918/2011

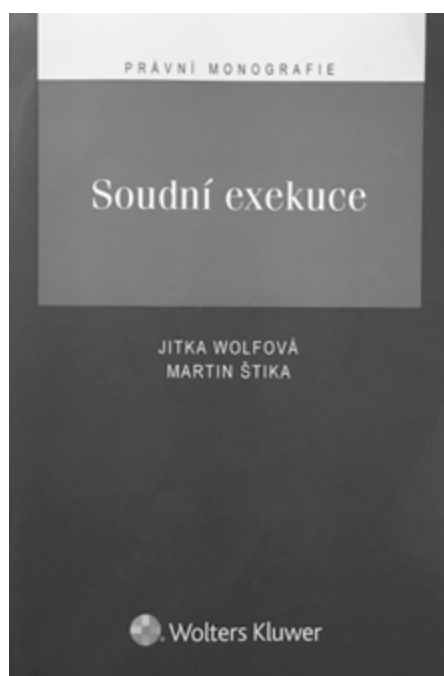
⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2005, sp. zn. 20 Cdo 443/2005.

SOUDNÍ EXEKUCE

WOLFOVÁ, Jitka a ŠTIKA Martin. Soudní exekuce. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.

Karolína Klusáčková

právní praktikantka Exekutorské komory ČR

Soudní exekuce – to je název právní monografie, jež vyšla na podzim loňského roku z pera spoluautorů, soudních exekutorů JUDr. Jitky Wolfové a JUDr. Ing. Martina Štíky. Oba autoři vedle výkonu exekutorské praxe pedagogicky působí na katedře občanského práva Fakulty právnické Západočeské univerzity v Plzni. Duo autorů si ve své monografii klade za cíl propojit vědecký rozměr oblasti exekučního práva České republiky s praktickým rozměrem, doplněným o dlouholeté zkušenosti z výkonu praxe, aniž by se jednalo o komentářovou literaturu. Právě zkušenosti autorů, kteří jsou příslušníky exekutorského stavu, mohou být přidanou hodnotou tohoto konceptu. Problematika soudních exekucí je v publikaci obsažena komplexně v pěti tematických částech a sami autoři si dovoluují tvrdit, že je rozsahem obsažené materie historicky první v této oblasti.

První část monografie pojednává obecně o soudních exekucích. Zabývá se nejprve historickým vývojem exekučního řízení a institutu soudního exekutora v českých zemích a Československu. Dalším důležitým tématem v této části je postavení soudního exekutora, prameny právní úpravy související s exekučním řízením, exekuční titul a subjekty exekučního řízení. Druhá část obsahuje vše, co se týká procesního řízení, například rozebírá součinnost třetích osob při exekučním řízení. Celá třetí část, obsahově nejrozsáhlejší, se zabývá způsoby provedení exekuce. V dnešních dnech hodně zmiňovanému tématu, a sice souběhu exekučního a insolvenčního řízení, se věnuje celá čtvrtá část. Poslední, pátá část rozebírá samosprávu soudních exekutorů, jejich mezinárodní organizace a také platformy a projekty těchto mezinárodních organizací.

Velmi zajímavá je první kapitola, která se na začátek snaží vyvrátit pocit absence tradice či historického základu profese soudního exekutora, a tedy zabývá se historickým vývojem exekučního řízení od starověkého Říma přes exekuce dle práva zemského a městského ve středověku až po exekuční řád z roku 1896, exekuční právo v meziválečném období, vykonávací řízení v rekodifikaci občanského soudního řádu z roku 1963 a samozřejmě novodobé exekuční řízení. Přínosná je jistě část věnovaná souběhu exekučního řízení s řízením insolvenčním, problematice v poslední době často zmiňované v souvislosti s právní nejistotou ohledně nákladů soudního exekutora. V této části je obsažen vývoj současné judikatury související se souběhem těchto dvou řízení, tato část také rozebírá často diskutované téma vymoženého plnění před podáním insolvenčního návrhu, dále obsahuje podkapitoly exekuce a konkurz, exekuce a oddlužení.

Tato právní monografie, již sepsali sami soudní exekutoři, by měla jistě přispět k názírání na exekutorský stav jako na stav potřebný a institut soudního exekutora jako klíčový pro výkon civilního práva v České republice. Publikace dané instituty exekučního práva vykládá od základů, jasně, komplexně a systematicky, a proto není vhodná pouze pro příslušníky právnické obce, ale i pro osoby bez právnického vzdělání, jež jsou například účastníky řízení. Právní stav publikace je k 30. 9. 2016.

Z JUDIKATURY ÚSTAVNÍHO SOUDU

rubriku připravila
Mgr. Ing. Lucie Mikmeková
asistentka soudce Ústavního soudu

Exekuce na majetek patřící do SJM aneb aplikace § 42 odst. 1 exekučního řádu

Usnesení sp. zn. I. ÚS 1951/16 ze dne 19. 7. 2016

§ 42 exekučního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2013 a ve znění účinném od 1. 1. 2014

Použitím novelizovaného ustanovení § 42 odst. 1 exekučního řádu byl exekučně postihnut dosud nepostižitelný majetek manželky povinného. I zde tedy retroaktivní změna ohledně použitelných způsobů exekuce a rozsahu exekučně postižitelného majetku manžela povinného ve svém důsledku vedla k vyloučení, resp. porušení zákonné výluky ze společného jmění manželů, tentokrát však nikoli dle ustanovení § 143 odst. 1 písm. a) občanského zákoníku č. 40/1964 Sb. (jako tomu bylo v případě řešeném nálezem č. 115/2015 Sb.), nýbrž dle § 143 odst. 1 písm. b), podle něhož tvořily společné jmění manželů jen ty závazky, které některému z manželů nebo oběma manželům společně vznikly za trvání manželství (a to ještě s tam uvedenými výjimkami). V nyní souzené věci přitom bylo najisto postaveno, že závazek povinného vznikl ještě před uzavřením manželství s žalovanou. Tato situace tedy zakládala zásah do ústavně zaručeného základního práva žalované jako pozdější manželky povinného vlastnit a pokojně užívat majetek dle článku 11 Listiny.

Velmi případným se jeví argument Nejvyššího soudu, že „[v] opačném případě by dopad ustanovení § 42 odst. 1 exekučního řádu ve znění účinném od 1. 1. 2014 měl ve vztahu k manželům, jejichž pohledávka vznikla do 31. 12. 2013, pravé retroaktivní účinky a byl by v rozporu s jejich legitimním očekáváním v době vzniku závazku v tom směru, že dluh vzniklý před uzavřením manželství je výlučným dluhem dlužného manžela a jako takový může být uspokojen toliko z výlučného majetku dlužného manžela, nikoliv z majetku ve společném jmění manželů či majetku, který se za takový majetek považuje pro účely exekučního řízení nebo řízení o výkon rozhodnutí“. Z právě citovaného je zřejmé, že jestliže se manželé nebo

ti, kteří hodlali manželství uzavřít, rozhodli do budoucna upravit své majetkové vztahy tak, aby předešli případným negativním dopadům dluhů jednoho z nich na celé společné jmění (za účelem eliminace rizik podnikání jednoho z nich atd.), pak zpětná postižitelnost majetku dlužného manžela použitím v exekučním řízení soudnímu exekutorovi nově se „namanuvšího“ nástroje v podobě novelizovaného ustanovení § 42 odst. 1 exekučního řádu vede ke zpětné dekonstrukci smyslu a účelu právního jednání, k němuž manželé či ti, kteří manželství teprve hodlali uzavřít, přistoupili za účelem úpravy svých majetkových poměrů. Jinými slovy, jejich tehdejší chování se zde zpětně modifikuje, resp. neguje pozdější legislativní změnou, což je, jak již bylo zdůrazněno shora, v demokratickém právním státu nepřipustné.

Ani dobré mravy nemohou být kritériem, podle kterého se určí, zda se nová, pro povinného a jeho manžela méně příznivá právní úprava použije nebo nikoli, a to pro jednoznačný zákaz (pravé) retroaktivity v právu bez dalšího.

Účelně vynaložené náklady exekuce, dobrovolné plnění povinným

Usnesení sp. zn. III. ÚS 1839/16 ze dne 9. 8. 2016

§ 44 odst. 1, § 44a, § 46, § 87 exekučního řádu

Pokud soudní exekutor nejdříve vydával exekuční příkazy a doručoval je třetím subjektům a teprve později, s téměř jednoměsíčním zpožděním vyrozuměl povinného o vedení exekuce, došlo logicky ke vzniku pochybností, zda se tento účastník o exekuci nedozvěděl jinak. Tyto pochybnosti jsou však bez významu, neboť mají pouze spekulativní charakter a nejsou podloženy relevantními zjištěními. Ustanovení § 44 odst. 1 exekučního řádu uvádí, že povinnému zašle exekutor vyrozumění o zahájení exekuce nejpozději s prvním exekučním příkazem, který mu v exekučním řízení doručuje. Z toho vyplývá, že soudní exekutor může povinného o zahájení exekuce informovat i dříve, a to od okamžiku svého pověření exekučním soudem. Na tento okamžik by pak, stejně jako v nyní projednávané věci, byl vázán i okamžik, kdy se povinný dozvěděl o vedení exekuce. Obavy z případného jednání povinného, který by se mohl účelově zbavovat svého majetku, jsou odstraněny ustanovením § 44a exekučního řádu, tedy institutem generálního inhibitoria. Pokud by soudní exekutor postupoval tímto způsobem, nemuselo by k nynějším pochybnostem vůbec dojít. Nestandardní je rovněž další krok stěžovatele jako soudního exekutora (byť má oporu v procesní úpravě), kdy vyzval povinného k dobrovolnému splnění povinnosti až po vydání exekučních příkazů a jejich doručení třetím osobám, resp. po splnění povinnosti. Pokud soudní exekutor v probíhajícím exekučním řízení provedl řadu procesních úkonů, za které mu posléze nebyla přiznána odměna, jde o negativní následek, který byl způsoben pouze jeho nestandardním postupem. V každém soudním řízení je nutno respektovat obecný princip, že náhrada se týká pouze těch nákladů, které byly vynaloženy účelně.

Účelně vynaložené náklady exekuce se nestávají součástí majetkové podstaty v insolvenčním řízení

Nález sp. zn. IV. ÚS 378/16 ze dne 6. 9. 2016

§ 46 odst. 7 exekučního řádu, ve znění účinném od 1. 1. 2013

§ 5 písm. a), § 5 písm. b), § 168 odst. 2 písm. a) insolvenčního zákona

Zákonodárce v návaznosti na přijetí insolvenčního zákona novelizoval exekuční řád, v němž zakotvením ustanovení § 46 odst. 7 (dříve § 46 odst. 6) stanovil určitý postup (nejen) pro případ souběhu insolvenčního a exekučního řízení. V tomto ustanovení je explicitně uvedeno, že exekutor si smí z částky vymožené v rámci exekuce ponechat (odpočíst) náklady exekuce a do insolvenčního řízení vydat toliko tzv. čistý výtěžek exekuce. Tímto způsobem zákonodárce zohlednil zvláštní postavení soudního exekutora a vyloučil jej podle závěru Ústavního soudu jednoznačně z řad ostatních věřitelů, ergo se na něj v této části nevztahují obecné zásady insolvenčního řízení.

Projevem nepřipustné svévole je závěr, že exekutora je nezbytné považovat za „řadového věřitele“ a vyžadovat, aby své nároky vymáhal v insolvenčním řízení spolu s ostatními věřiteli. Argumentace v tomto směru představuje toliko obecný výklad základního principu insolvenčního práva – principu poměrného uspokojování věřitelů, přičemž v ní zcela absentují úvahy, zda jiná právní norma případně nezakotvuje z této zásady výjimku, a zda nelze považovat nároky exekutora za privilegované. Zákonodárce má k dispozici širokou škálu způsobů, jak realizovat svoji zákonodárnou pravomoc, a je limitován toliko pravidly zakotvenými v předpisech vyšší právní síly a pravidly legislativními. Nezařadil-li nároky exekutora explicitně do výčtu privilegovaných „zpodstatových“ pohledávek, neznamená to, že těmto nárokům nemohl přiznat privilegovaný status jinak, byť v jiném právním předpisu.

Východiskem pro posouzení oprávněnosti požadavku na zaručenou odměnu exekutora je úvaha, že soudní exekutor a insolvenční správce vykonávají v zásadě obdobnou činnost; cílem obou je zajistit uspokojení přihlášených věřitelů prostřednictvím autoritativního nakládání s majetkem povinného (resp. úpadce), za což jim náleží odměna. Je však zjevně neopodstatněné, aby insolvenční správce měl za tuto svoji činnost odměnu v podstatě zajištěnu, zatímco exekutor se ocitá ve stavu nepředvídatelnosti a nejistotě, zda se své odměny (a rovněž hotových výdajů, které k uspokojení věřitele vynaložil) kdy dočká, a v jaké výši. Zákonodárce zařadil nárok insolvenčního správce na odměnu a náhradu nákladů na první místo kategorie pohledávek za majetkovou podstatou [§ 168 odst. 2 písm. a) insolvenčního zákona], tedy pohledávek, které se uspokojují v plné výši a kdykoliv po rozhodnutí o úpadku. Stejný nárok na odměnu a náhradu nákladů by měl mít i exekutor, který provádí obdobnou činnost. Insolvenční zákon exekutora sice považuje za řadového věřitele s běžnou pohledávkou, zákonodárce však zjevně

k zajištění jeho odměny zvolil jiný postup, a to právě možnost ponechat si část výtěžku zpeněžení přímo při vydávání vymoženého plnění do insolvenčního řízení (viz § 46 odst. 7 exekučního řádu).

Povinnost k náhradě nákladů řízení uložená soudnímu exekutorovi v exekučním řízení

Usnesení sp. zn. III. ÚS 3777/15 ze dne 13. 9. 2016

§ 87, § 89 exekučního řádu

K procesnímu postavení soudního exekutora v exekučním řízení se Ústavní soud již dříve mnohokrát vyjádřil, mimo jiné i ve stanovisku sp. zn. Pl. ÚS – st. 23/06 ze dne 12. 9. 2006. Z něj vyplývá, že soudní exekutor má v průběhu exekuce dvojí postavení a jeho charakter se mění. Vždy je třeba odlišovat vlastní exekuční činnost při výkonu pravomocného rozhodnutí, kdy vystupuje jako úřední osoba, od jeho postavení při rozhodování soudu o nákladech řízení, kdy je v postavení účastníka řízení. Z uvedeného stanoviska dále plyne, že ani v případě vlastního provádění exekuce, byť byla na exekutora přenesena faktická realizace části soudní pravomoci v oblasti výkonu rozhodnutí, není jeho postavení zcela shodné s postavením soudce. Exekutor je na výsledku exekuce především materiálně zainteresován a i při provádění exekuce prostřednictvím soudního exekutora jsou zásadní rozhodnutí týkající se exekučního řízení ponechána na nestranném, nezávislém a na výsledku exekuce hmotně nezúčastněném soudu. Skutečnost, že zákon – exekuční řád – přenesl některá oprávnění soudu na soudního exekutora, tedy nezakládá rovné postavení soudce a exekutora. Pokud by tomu tak bylo, nemohl by být exekutor vůbec účastníkem řízení před Ústavním soudem, a to ani v případě rozhodování soudu o nákladech řízení, neboť stát při výkonu veřejné moci není nositelem lidských práv a svobod. Byť se uvedené stanovisko primárně věnovalo interpretaci právní úpravy rozhodování o nákladech exekuce podle § 87 a násl. exekučního řádu, lze tyto závěry bez dalšího vztáhnout i na odvolací řízení, v jehož rámci oprávněný uplatňuje procesní obranu proti rozhodnutí soudního exekutora. S přihlédnutím k citovanému stanovisku Ústavního soudu lze i v nyní projednávané věci učinit závěr, že stěžovatelka jakožto soudní exekutorka byla v rámci rozhodování o nákladech odvolacího řízení účastnicí řízení a krajskému soudu nic nebránilo uložit jí povinnost nahradit oprávněné náklady odvolacího řízení.

Náklady exekuce

Usnesení sp. zn. IV. ÚS 3385/15 ze dne 13. 9. 2016

§ 37 odst. 3, § 87 exekučního řádu

Z judikatury Ústavního soudu vyplývá, že nelze odpírat právo na právní pomoc (nechat se zastoupit advokátem) ani subjektu jako je Dopravní podnik hl. m. Prahy, a. s., jen z důvodů, že se jedná o velký subjekt disponující rozsáh-

lým personálním zázemím, neboť tento subjekt se nezaměřuje na nákup a vymáhání pohledávek a nachází se také v jiném postavení než orgány veřejné moci (srov. např. usnesení sp. zn. III. ÚS 1859/15, usnesení sp. zn. IV. ÚS 1606/14). Ústavní soud ve své předchozí judikatuře také uvedl, že je třeba, aby soud zvážil účelnost vynaložených nákladů takto zastoupeného subjektu a zohlednil všechny okolnosti věci, včetně výše částky přesahující jistinu (srov. např. usnesení sp. zn. I. ÚS 2747/13).

Stejně tak Ústavní soud neshledal námitky, týkající se násobených nákladů exekutora z důvodu nespojení více exekucí původní povinné, z pohledu ústavněprávního za opodstatněné. S přihlédnutím k tomu, že v době nařízení exekuce (10. 10. 2008), tedy před novelizací exekučního řádu, k níž došlo zákonem č. 396/2012 Sb., neexistovalo ustanovení, které by exekutorovi výslovně ukládalo povinnost spojit exekuční řízení, Ústavní soud považuje za podstatné, že původní povinná spojení exekučních řízení nenavrhl, přestože o jejich vedení věděla. Ústavní soud sice ve své judikatuře (např. sp. zn. I. ÚS 2930/09, II. ÚS 2780/10) poukázal na nutnost minimalizovat zásah do vlastnického práva povinných, současně nelze však odhlédnout od toho, že výši nákladů je nutné posuzovat vždy individuálně s přihlédnutím ke konkrétním skutkovým okolnostem případu (např. je nutné posuzovat aktivitu povinného, počet vedených exekucí, zda povinný podal návrh na spojení řízení, náročnost exekuce apod.).

JUDIKATURA V EXEKUČNÍCH VĚCECH

rubriku připravil
Mgr. David Hozman
exekutorský kandidát
soudní exekutorky JUDr. Jany Tvrdkové,
Exekutorský úřad Praha 4

1. Exekuční titul

usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 5754/2015 ze dne 26. 9. 2016

k ustanovení § 40 odst. 1 písm. c) exekučního řádu

Nesprávné obsazení rozhodčího senátu (rozhodce) z pohledu transparentnosti výběru a nestrannosti vybírající či vybrané osoby může exekuční soud zkoumat, a to bez ohledu na to, zda se jedná o spor ze spotřebitelské smlouvy či nikoli.

Neurčitost, resp. nesrozumitelnost, rozhodčí doložky a její zrušení odstoupením však měl povinný namítat již v rozhodčím řízení. Nutno dodat, že ani za situace, kdy tyto námitky účastník neuplatní v řízení o zrušení rozhodčího nálezu, ale vznese je poprvé až v exekučním řízení, nepřísluší exekučnímu soudu přezkoumávat, zda rozhodčí smlouva (doložka) je dostatečně srozumitelná nebo zda nebyla zrušena odstoupením; to platí i v případě, jedná-li se o spory ze spotřebitelských smluv.

2. Podmínky řízení

usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 1914/2016 ze dne 12. 8. 2016

k ustanovení 104 občanského soudního řádu

Od institutu zastavení exekučního řízení je třeba odlišovat institut zastavení exekuce podle ustanovení § 55 exekučního řádu ve spojení s ustanovením § 268 občanského soudního řádu. Nesouhlasí-li oprávněný se zastavením exekuce, požádá soudní exekutor o její zastavení exekuční soud, který může o zastavení exekuce rozhodnout i bez návrhu.

Exekučnímu soudu tedy přísluší rozhodnutí o zastavení exekuce, ovšem nikoliv už rozhodnutí o zastavení exekuč-

ního řízení (takové rozhodnutí přísluší pouze soudnímu exekutorovi).

3. Společné jmění manželů

rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 531/2016, ze dne 1. 11. 2016

k ustanovení § 42 exekučního řádu

a 3054 občanského zákoníku

Právo oprávněného na uspokojení z exekuce není věcným právem, a nemůže proto (na rozdíl od například zástavního práva) ex lege zabránit spojení stavby s pozemkem podle ustanovení § 3054 občanského zákoníku, nicméně byla-li exekuce zahájena a vedena po právu, z pohledu procesního práva je nutné tuto skutečnost respektovat.

Pokud skutkový stav v průběhu exekuce nedočkal žádných relevantních změn, nemohlo právo oprávněného na uspokojení z této exekuce zaniknout pouze z důvodu nabytí účinnosti (nového) občanského zákoníku, neboť jistě nebylo úmyslem zákonodárce přiznat ustanovení § 3054 občanského zákoníku účinek pravé retroaktivity, což lze dovozovat i z obecného přechodného ustanovení § 3028 občanského zákoníku, které rovněž pravou retroaktivitou nepřipouští.

Nebylo by spravedlivé, aby oprávněný svých práv pozbyl pouze proto, že v průběhu řízení došlo k nabytí účinnosti (nového) občanského zákoníku, čímž se stavby staly součástí pozemků v exekučním řízení nepostižitelných. Výklad zákona, který by takovou ochranu účastníkovi exekučního řízení odepřel, by byl v rozporu se zásadou ochrany legitimního očekávání.

usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 3416/2016 ze dne 23. 8. 2016

k ustanovení § 42 a 55 odst. 1 exekučního řádu

Návrh manžela povinného na zastavení exekuce je třeba projednat podle ustanovení § 262b odst. 1 občanského soudního řádu ve znění novely občanského soudního řádu č. 139/2015 Sb., bez ohledu na to, kdy byla dosud pravomocně neskončená exekuce (soudní výkon rozhodnutí) zahájena.

„Zvláštním právním předpisem“ ve smyslu ustanovení § 262b odst. 1 občanského soudního řádu, na jehož základě soud posoudí, zda je majetek ve společném jmění manželů nebo majetek manžela povinného postižen ve větším rozsahu, je právní předpis, který byl účinný v době, kdy vznikl závazek povinného, který je předmětem exekuce (soudního výkonu rozhodnutí).

usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 5402/2015 ze dne 26. 8. 2016

k ustanovení § 42 a 55 odst. 1 exekučního řádu

Z hlediska aplikace ustanovení § 732 občanského zákoníku je podstatné, kdy vymáhaný dluh vznikl a nikoliv kdy se o dluhu bývalého manžela druhý z manželů dozvěděl. Podle přechodných ustanovení nového občanského zákoníku (ustanovení § 3028 odst. 3 občanského zákoníku) se vznik dluhu včetně práv a povinností z něho vyplývajících řídí dosavadními právními předpisy, jimiž se řídí i vypořádání zaniklého společného jmění manželů (ustanovení § 3028 odst. 2 občanského zákoníku).

4. Prodej nemovitých věcí

usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 4765/2015 ze dne 27. 6. 2016

k ustanovení § 336 občanského soudního řádu

Při hodnocení znaleckého posudku musí soud (soudní exekutor) zkoumat, zda provedený úkon byl učiněn řádně, tj. zda znalec dodržel uložené zadání. Zjistí-li soud, že znalec zcela nesplnil úkol, který mu soud vymezil v usnesení o ustanovení znalcem, případně, nesplnil-li jej vůbec nebo nedostatečným způsobem, nebo pokud má pochybnosti o věcné správnosti znaleckého posudku, nemůže jej nahradit vlastním názorem, nýbrž musí znalci uložit, aby podal vysvětlení, posudek doplnil nebo jinak odstranil jeho nedostatky, nebo aby vypracoval nový posudek.

Hodnocení důkazu znaleckým posudkem spočívá v posouzení, zda závěry posudku jsou náležitě odůvodněny, zda jsou podloženy obsahem nálezu, zda bylo přihlédnuto ke všem skutečnostem, s nimiž se bylo třeba vypořádat, a zda odůvodnění znaleckého posudku odpovídá pravidlům logického myšlení. Soud však nemůže přezkoumávat věcnou správnost odborných závěrů znaleckého posudku.

Při oceňování nemovitých věcí soudní exekutor či soud postupuje podle § 336 občanského soudního řádu a je-li to potřebné, provede ohledání nemovité věci a jejího příslušenství. Zákon přitom stanoví povinnému, popřípadě dalším osobám, povinnost umožnit prohlídku nemovité věci. Je-li to možné, lze prohlídku provést i bez přítomnosti těchto osob. Nepodaří-li se znalci ani soudu provést prohlídku nemovité věci, ocení znalec nemovitou věc podle dostupných písemných dokladů, které jsou obsahem spisu, a pomocí podkladů, které získá sám.

Za situace, kdy prohlídka nemovité věci nemohla být ustanoveným znalcem provedena, provede soud (soudní exekutor) ohledání nemovité věci a jejího příslušenství (ustanovení § 336 odst. 2 občanského soudního řádu), o němž řádně uvědomí oprávněného, povinného a znalce. Při ohledání musí být účastníkům dána možnost, aby se vyjádřili k získávání podkladů pro znalecký posudek na místě samém a aby mohli znalce konfrontovat se svými případnými připomínkami.

usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 607/2016 ze dne 20. 4. 2016

k ustanovení § 336n občanského soudního řádu

Přihlášení věřitelé, jako účastníci rozvrhového stádia vykonávacího řízení, jsou také účastníky jednání, při němž jsou projednány dluhy obmeškaného vydražitele podle § 336n odst. 1 občanského soudního řádu.

Tím, že obmeškaný vydražitel nezaplatil nejvyšší podání, mohla rovněž vzniknout škoda přihlášeným věřitelům, jmenovitě v podobě ušlého zisku, například ušlých úroků z nejvyššího podání, které by k němu přirostly, kdyby bylo obmeškaným vydražitelem zapláceno.

Exekuce zřízením zástavního práva

usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 20 Cdo 3824/2016 ze dne 14. 10. 2016

k ustanovení § 73a exekučního řádu

Po dobu, po kterou je vlastníkem, byť „podmíněným“, nemovitých věcí, na nichž má být zřízeno exekutorské zástavní právo, osoba oprávněného, nemůže být tento způsob exekuce nařízen.

Ostatně není ani pojmově myslitelné, aby vlastník zastavoval vůči sobě věc vlastní.

5. Střet exekučního a insolvenčního řízení

usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 1721/2016 ze dne 18. 8. 2016

k ustanovení § 46 odst. 7 exekučního řádu

a 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona

Povinnost soudního exekutora vydat insolvenčnímu správci do majetkové podstaty dlužníka (povinného) celé vymožené plnění bez odpočtu nákladů exekuce nastupuje i tehdy, byl-li insolvenční návrh odmítnut pro procesní vady, avšak před nabytím právní moci takového usnesení do řízení řádně vstoupil další insolvenční navrhovatel, a na základě jeho návrhu byl zjištěn úpadek povinného.

Možnost dalšího insolvenčního navrhovatele přistoupit do zahájeného řízení i v případě, že soud již rozhodl o insolvenčním návrhu podle ustanovení § 142 insolvenčního zákona, avšak dosud nepravomocně, z ustanovení § 107 odst. 3 insolvenčního zákona plyne přímo, jestliže zakotvuje právo dalšího insolvenčního navrhovatele brojit odvoláním proti rozhodnutí, jímž bylo o insolvenčním návrhu rozhodnuto jinak než rozhodnutím o úpadku.

Komentář:

Právní názor Nejvyššího soudu ČR ohledně povinnosti vydat celé vymožené plnění bez odpočtu nákladů exekuce byl překonán nálezem Ústavního soudu České republiky sp. zn. IV. ÚS 378/16 ze dne 6. 9. 2016.

Dle jeho odůvodnění je právo soudního exekutora na přednostní uspokojení odměny a náhrady nákladů exekuce zakotveno v ustanovení § 46 odst. 7 exekučního řádu; skutečnost, že samotný insolvenční zákon postavení tohoto nároku přímo neupravuje, neznamená, že tak nemůže učinit právní norma zakotvená v jiném zákoně. Obecné soudy jsou povinny v případech vydávání výtěžku exekuce do insolvenčního řízení postupovat podle tohoto ustanovení exekučního řádu tak, že insolvenčnímu správci soudní exekutor vydá vymožené plnění po odpočtu nákladů exekuce; účelně vynaložené náklady exekuce, jejichž součástí je také odměna exekutora, se nestávají součástí majetkové podstaty v insolvenčním řízení.

Tomuto právnímu názoru pak odpovídají následné rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu ČR – například usnesení sp. zn. 20 Cdo 3541/2016 ze dne 19. 10. 2016.

6. Doručování

stanovisko pléna Nejvyššího soudu ČR sp. zn. Plsn 1/2015 ze dne 5. 1. 2017

k ustanovení § 45 a násl. občanského soudního řádu

I.

V občanském soudním řízení lze učinit podání mimo jiné i písemně, tj. v listinné podobě, v elektronické podobě prostřednictvím veřejné datové sítě nebo telefaxem (ustanovení § 42 odst. 1 občanského soudního řádu). Podáním učiněným v elektronické podobě se rozumí dokument ve formě datové zprávy, v němž účastník v občanském soudním řízení projevil vůli směřující k uplatnění procesních práv, ke splnění procesních povinností nebo k jiným procesním následkům, jež jsou spojeny s tímto projevem vůle, popřípadě část takového dokumentu, v níž je obsažen účastníkův projev vůle.

V elektronické podobě lze učinit podání pouze prostřednictvím veřejné datové sítě. Veřejnou datovou sítí je například celosvětová síť internet, kterou lze využívat k odesílání a přijímání elektronické pošty nebo v níž lze využít webové rozhraní elektronické podatelny (ePodatelny), jakož i informační systém datových schránek (dále též jen „ISDS“). Jednotlivé technické nosiče dat (CD, DVD, USB flash disky, diskety apod.) nejsou způsobilé k činění podání v elektronické podobě u soudu v občanském soudním řízení.

Podání v elektronické podobě nelze učinit v jakémkoliv datovém formátu; přípustné jsou dokumenty v digitální podobě datového formátu PDF, PDF/A, DOC, DOCX, XLS, XLSX, ZFO, TXT a RTF a podání v elektronické podobě může být obsaženo také v těle datové zprávy. Všechna podání v elektronické podobě mají stanovenou maximální přípustnou velikost, danou (nepřímo) velikostí datové zprávy, kterou přenáší použitá veřejná datová síť.

„Elektronickým dokumentem“ se rozumí jakýkoli obsah uchovávaný v elektronické podobě, zejména jako text nebo zvuková, vizuální nebo audiovizuální nahrávka. Za elektronický dokument je třeba pokládat také písem-

nost, která byla původně vyhotovena v listinné podobě (a vlastnoručně podepsána) a posléze byla „naskenována“ a tímto způsobem pořízený elektronický obraz listiny byl odeslán prostřednictvím veřejné datové sítě adresátu (soudu). Nejde však o písemnost v listinné podobě, ale o „kopii“ takové listiny.

Elektronický nosič (tzv. obálka nebo kontejner) doprovázející takový dokument je součástí podání v uvedeném smyslu, ledaže by z obsahu projevené vůle účastníka (strany či jiné osoby) vyplývalo něco jiného.

II.

Byl-li z datové schránky toho, kdo činí úkon, nebo jeho právního zástupce odeslán do datové schránky soudu elektronický dokument, který obsahuje podání ve věci samé, považuje se za řádně podepsaný úkon ve smyslu § 18 odst. 2 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, i když takové podání neobsahuje uznávaný elektronický podpis. Proto již není třeba vyžadovat doplnění takto učiněného podání předložením jeho originálu v listinné formě.

Nepovažuje-li se z určitých důvodů elektronický dokument v podobě datové zprávy za podepsaný úkon (např. byl-li odeslán z cizí datové schránky), musí být – z hlediska požadavků ustanovení § 42 odst. 3 občanského soudního řádu – opatřen uznávaným elektronickým podpisem jednajících fyzické osoby elektronický dokument v podobě datové zprávy obsahující podání.

Uznávaným elektronickým podpisem podle § 6 odst. 2 zákona č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce, je jednak zaručený elektronický podpis založený na kvalifikovaném certifikátu pro elektronický podpis, který současně splňuje všechny požadavky uvedené v ustanovení čl. 26 nařízení č. 910/2014/EU, o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu, zejména umožňuje identifikaci podepisující osoby a je k datům, která jsou tímto podpisem podepsána, připojen takovým způsobem, že je možné zjistit jakoukoliv následnou změnu dat, a jednak kvalifikovaný elektronický podpis, který má právní účinek rovnocenný vlastnoručnímu podpisu.

Uznávaný elektronický podpis musí být platný v době, kdy podání v elektronické podobě bylo doručeno (došlo) soudu. Okolnost, zda je podání vskutku opatřeno uznávaným elek-

tronickým podpisem a zda jde o platný podpis, soud zkoumá již při přijetí elektronického dokumentu.

V případě konverze listinného dokumentu do dokumentu obsahujícího datové zprávy ovšem její výstup vyžaduje kvalifikovaný elektronický podpis osoby, která provedla konverzi [ustanovení § 25 odst. 1 písm. h) zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů].

Současně je třeba rozlišovat mezi podáními obsahujícími návrh ve věci samé (§ 42 odst. 2 věta první občanského soudního řádu), tedy podáními, kterými se disponuje řízením (žaloba, její zpětvzetí či změna, odvolání, dovolání apod.), a jinými podáními. Zatímco jiná podání lze učinit v elektronické podobě bez potřeby jejich doplnění, i když nebyla učiněna prostřednictvím ISDS ani podepsána uznávaným elektronickým podpisem, podání obsahující návrh ve věci samé je třeba doplnit způsobem stanoveným zákonem a ve stanovené lhůtě.

III.

Bylo-li podání v elektronické podobě opatřeno uznávaným elektronickým podpisem ve smyslu § 6 odst. 1 a 2 zákona č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce, nepoužije se tzv. fikce podpisu podle § 18 odst. 2 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, i když bylo učiněno prostřednictvím datové schránky. Ačkoliv bylo učiněno z datové schránky určité fyzické nebo právnické osoby, je třeba ho vždy pokládat za procesní úkon toho, kdo podle obsahu podání učinil procesní úkon (tj. podatele) a jehož uznávaný elektronický podpis byl připojen k takovému elektronickému podání.

IV.

Procesní úkon, učiněný prostřednictvím datové schránky za podmínek uvedených v § 18 odst. 2 zákona č. 300/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů, osobou tam označenou, má stejné účinky jako procesní úkon učiněný písemně a podepsaný osobou, pro kterou byla zřízena datová schránka. Je-li osobou, pro kterou byla zřízena datová schránka, právnická osoba, má takový procesní úkon učiněný prostřednictvím datové schránky stejné účinky jako procesní úkon, který za právnickou osobu písemně učiní a podepíše osoba oprávněná jednat za právnickou osobu podle příslušného procesního předpisu.

V.

Soud doručuje do datové schránky adresáta písemné vyhotovení rozhodnutí, jiných svých úkonů a další písemnosti, o nichž to stanoví zákon, jen nedošlo-li k jejich doručení při jednání (jiném soudním roku) a umožňuje-li to povaha doručované písemnosti.

Byla-li identifikována datová schránka adresáta a jsou-li splněny také všechny další uvedené předpoklady, soud doručuje písemná vyhotovení rozhodnutí či jiných úkonů a další písemnosti do datové schránky, aniž by adresát musel žádat o takové doručení nebo soudu sdělovat identifikátor své datové schránky; soud zjišťuje z úřední povinnosti, zda jsou splněny předpoklady pro doručování písemností do datové schránky, a držitel datové schránky má právo očekávat, že mu soud bude veškerá písemná vyhotovení rozhodnutí či jiných úkonů a další písemnosti doručovat v elektronické podobě do datové schránky.

Soud doručuje písemná vyhotovení rozhodnutí či jiných úkonů a další písemnosti jen do datové schránky adresáta. Doručení do datové schránky někoho jiného (do „cizí“ datové schránky) je vyloučeno a není přípustné ani na žádost adresáta, případně odsouhlasenou tím, pro koho byla datová schránka zřízena.

Doručování mimo veřejnou datovou síť na jednotlivých technických nosičích (CD, DVD, USB flash discích, disketách apod.) zákon neumožňuje, a to ani na žádost adresáta.

Má-li fyzická osoba zřízeno více datových schránek (např. datovou schránku fyzické osoby a datovou schránku podnikající fyzické osoby), je třeba jí doručovat písemné vyhotovení rozhodnutí, jiných úkonů a další písemnosti do té datové schránky, která odpovídá povaze doručované písemnosti. Účinky doručení písemnosti však nastanou i jejím doručením do jiné („nepříslušné“) datové schránky téže fyzické osoby za podmínek § 17 odst. 3 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů.

Lhůta uvedená v ustanovení § 17 odst. 4 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, je lhůtou procesní, jejíž běh se při doručování písemností v občanském soudním řízení počítá podle ustanovení § 57 odst. 1 a 2 občanského soudního řádu.

PROFESNÍ PROFIL NOVÉHO SOUDNÍHO EXEKUTORA

JUDr. Jana Jarková

soudní exekutorka
Exekutorského úřadu Zlín

Co předcházelo Vašemu jmenování soudní exekutorkou? Kde jste sbírala odborné znalosti a profesní zkušenosti?

Po absolvování všeobecného gymnázia v Kroměříži jsem vystudovala Právnickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze. V letech 2008–2009 jsem studovala dva semestry právo a právní vědu na právnické fakultě ve Vídni a v jazykovém centru Univerzität Wien jsem úspěšně složila jazykový certifikát Österreichisches Sprachdiplom „C1“ (velmi pokročilý). Po absolvování vysokoškolského vzdělání jsem v roce 2010 nastoupila jako advokátní koncipient krátce v advokátní kanceláři v Olomouci a následně jsem téměř celou koncipientickou praxi absolvovala v advokátní kanceláři výborného advokáta a školitele pana Mgr. Aleše Dufka. Současně jsem si zkušenosti a odborné znalosti prohlubovala i prací na částečný pracovní úvazek ve veřejné správě na pozici právníka se zaměřením na veřejné zakázky. V roce 2014 jsem nejprve úspěšně složila na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci státní rigorózní zkoušku v oboru finančního práva a obhájila svou rigorózní práci s názvem „Komplexní pohled na veřejnou zakázku a vymezení jejího předmětu v české právní úpravě veřejného zadávání“ a následně závěrem roku 2014 složila i advokátní zkoušku před komisí zástupců České advokátní komory. Po krátké mateřské pauze jsem v roce 2016 nastoupila na Exekutorský úřad ve Zlíně jako exekutorský kandidát a zástupce pana JUDr. Martina Růžičky.

S jakým záměrem byste ráda vykonávala exekutorský úřad?

Exekutorský úřad a výkon exekuční činnosti chci vést podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, odborně, nezávisle, spravedlivě, profesionálně a efektivně. Co se přístupu k účastníkům týče, ten bude vždy za každých okolností veden podle zásad slušnosti, spravedlnosti a osobního přístupu. Soustředit se chci na „vyšperkování“ činnosti v současné době dobře fungujícího exekutorského úřadu, který přebírám.

Jsou s tímto převzetím spojeny rozsáhlé povinnosti?

Se vznikem nového úřadu jsou spojeny rozsáhlé povinnosti, od vyřízení potřebných registračních a ohlašovacích povinností vůči státním institucím, zřízení datových schránek a zaručených podpisů, sjednání smluv s poskytovateli služeb zajišťujících podmínky pro běžný chod úřadu, pojistných smluv, nemluvě o zákonem předepsaných informačních povinnostech vůči Komoře a účastníkům řízení aj.

Jaká je Vaše vize ohledně fungování úřadu?

Exekutorský úřad přebírám ve shodě s odstupujícím exekutorem a po dohodě o všech bodech souvisejících s jeho přechodem. Úřad přebírám v nezměněné personální i organizační podobě, se sídlem na totožné adrese. Otevřela jsem jej podle plánu už na začátku ledna. Mou vizí je středně velký, moderní, plně elektronizovaný úřad, s kvalitním a dostatečně odborně erudovaným personálem.

Co si myslíte o současném postavení soudního exekutora?

Pozice soudního exekutora bohužel v současné době nepatří mezi společensky nejoblíbenější. Osobně jsem ale přesvědčena, že funkce soudního exekutora je pro fungování společnosti nezbytná, neboť pouze rychlá, pružná, efektivní a zákonem regulovaná vymahatelnost práva, je zárukou pro zachování ústavně garantovaných práv. Ke zlepšení obrazu exekutorského stavu se budu snažit přispět svým odborným, slušným, efektivním a akceschopným výkonem exekuční a další činnosti exekutora, s důsledným využitím dostupných právních institutů pro vedení exekučních řízení.

ABSTRACTS

Mgr. Bc. Petra Juřátková, Mgr. Zdena Pinkavová

The feasible remedial measures of a third person against an illegitimate violation of its owner's rights

The article summarizes the remedial measures of third persons including the debtor's husband in the course of the law enforcement proceedings. It compares current legislation and a period before the amendment of the Civil Procedure and the Code of Execution done by the Act No. 139/2015 Coll. The text is focused mainly on the legal action to exclude a certain thing from execution and on the motion to discontinue an execution. Authors contemplate whether the implementation of the § 262 par. 1 of the Civil Procedure eliminated the possible use of action to exclude something from execution in relation to the debtor's husband.

Mgr. Patrik Steiner

The Judicial Officer's costs and their claim in the insolvency proceedings de lege lata

This article deals with the problematics of possibility or impossibility of the application of Judicial Officer's costs in the insolvency proceedings. The author evaluates the contemporary judicial rulings of the Supreme Court and the Constitutional Court and also takes into consideration some suggestions de lege ferenda.

Mgr. Michaela Marešová

The seizure of immovable property according to the Criminal Procedure and its impact on the executional proceedings

The text is aimed at the problematics of the seizure of an immovable property according to the Criminal Procedure and its impact on the executional proceedings. Primarily there is an outline of various ways of the immovable property seizure done according to the Criminal Code, their specifics and differences. Further on this paper focuses on different ways of the damaged party's claims satisfaction when the seizure of immovable property was applied during the criminal procedure. This is done regarding mainly the ranking of claims satisfied from the sale of an immovable property or by the establishment of Judicial Officer's lien.

Mgr. Lukáš Toman

The problematics of garnishment of wages and other earnings

The purpose of this article is to point out the wide range of responsibilities that the employer has due to the execution by garnishment of wages and other earnings including their brief description. In the introduction the author deals with the question whether or not it is appropriate in such case to admit the reimbursement of costs to the wage paying employer that incurred to him as a result of fulfilling the abovementioned responsibilities. The emphasize is put on the common mistakes the employer makes while fulfilling his responsibilities put on him due to the execution by garnishment of wages and other debtor's earnings. There is a space devoted to the issue of the claims ranking, the change of employer, the problematics of more than one wage payers, notification duties and the calculation procedure of the wage amount that is going to be garnished in respect to the unseizable amount of wage.

Mgr. Tereza Pokorná

The formal elements of creditor's claim application to the execution by selling of immovable property and its specifics

The main goal of this article is to go through the legislation regulating the application of creditor's claim to the execution by selling debtor's immovable property. Based on such application it is possible in the executional proceeding to satisfy claims of creditors different from the entitled person in a specific executional proceeding and also the claims of Judicial Officer's cost incurred by executing the sale of immovable property. The regulation of creditor's application of claims was touched by the so-called great Code of Execution amendment done by Act No. 396/2012 Coll. Flawless and timely applications still represents a problem to many creditors.

CONTENT

- INTERVIEW** **6** The weaker became the more powerful
Interview with Roman Fiala, the vice-president of The Supreme Court
- ARTICLES**
- 9** The feasible remedial measures of third persons against an illegitimate violation of its owner's rights
Mgr. Bc. Petra Juřátková, Mgr. Zdena Pinkavová
- 14** The Judicial Officer's costs and their claim in the insolvency proceedings de lege lata
Mgr. Patrik Steiner
- 19** The seizure of immovable property according to the Criminal Procedure and its impact on the executorial proceedings
Mgr. Michaela Marešová
- 24** The problematics of garnishment of wages and other earnings
Mgr. Lukáš Toman
- 31** The formal elements of creditor's claim application to the execution by selling of immovable property and its specifics
Mgr. Tereza Pokorná
- REVIEWS**
- 35** Judicial execution
Karolína Klusáčková
- JURISPRUDENCE**
- 36** From the Constitutional Court decisions
Section prepared by Mgr. Ing. Lucie Míkmeková
- 39** Court rulings on executions
Section prepared by Mgr. David Hozman
- NEWS FROM THE CHAMBER**
- 44** Professional profile of new judicial officer
JUDr. Jana Jarková
- Photography on the title-page: David Surovec

Komorní listy

třicáté číslo
www.ekcr.cz

vzor citace

PŘIJMENÍ J. Název článku. Komorní listy, 01/2017. Praha: Exekutorská komora ČR, 2017. s. xx. MK ČR E 19153.

redakční rada

prof. dr. Armanas Abramavičius (Litevská republika)
Mgr. Petra Báčová
JUDr. et PhDr. Stanislav Balík
Mgr. David Hozman
JUDr. Stanislava Kolesárová (Slovenská republika)
Mgr. František Korbek, Ph.D.
JUDr. Milan Makarius
prof. JUDr. Karel Marek, CSc.
Mgr. Pavel Tintěra

redakce

Silvie Kratochvílová

adresa redakce

Exekutorská komora České republiky
IČ: 709 40 517
Komorní listy
Na Pankráci 1062/58
140 00 Praha 4

kontakt

tel.: + 420 210 311 000
e-mail: redakce@ekcr.cz

překlad

Mgr. Libor Vaculík

sazba a tisk

NICOS s. r. o., České Budějovice

zdarma
náklad 800 ks
vychází čtvrtletně
datum vydání 6. 3. 2017

MK ČR E 19153
registrace Ministerstva kultury ČR
ISSN 1805-1081 (print), ISSN 1805-109X (on-line)

Komorní listy (print i on-line) jsou zapsány na Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v České republice.

Publikování, pořizování kopií tohoto časopisu a jejich šíření třetí osobou je bez písemného souhlasu redakční rady Komorních listů či vydavatele zakázáno. Zakázáno je též publikování, pořizování kopií jednotlivých článků a jejich šíření třetí osobou bez písemného souhlasu redakční rady Komorních listů a autora příslušného textu. Uvedené se vztahuje na tištěnou i elektronickou verzi časopisu.

**Komorní listy
produkuje, vydává a distribuuje
Exekutorská komora České republiky**

BEZPLATNÉ PORADNY EXEKUTORSKÉ KOMORY ČR

www.ekcr.cz

ABY CIZÍ PROBLÉMY NEZNIČILY VÁŠ ŽIVOT

Přijďte si na poštu pro ověřený výpis
z Centrální evidence exekucí

V životě se může stát, že o svůj majetek či peníze přijdete nikoli vlastní vinou. Pokud vstoupíte do právního vztahu s někým, na koho je uvalena exekuce a Vy o tom nevíte, může Vám to způsobit značné komplikace a ztráty. Předejít jim lze tím, že si ověříte jeho aktuální situaci v **Centrální evidenci exekucí**.

Výpis z Centrální evidence exekucí můžete získat **na vybraných poštách**.